

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อลามกที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศของเด็กและเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้ทำการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
 - ความหมายของเด็กและเยาวชนกระทำผิด
 - สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
 - สาเหตุที่วัยรุ่นกระทำผิดทางเพศ
 - แนวคิดจิตวิทยาวัยรุ่น
2. ทฤษฎีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
 - ทฤษฎีจิตวิเคราะห์
 - ทฤษฎีแก้ตัวหรือทฤษฎีการโยนความผิด
 - ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
 - ทฤษฎีการเลียนแบบ
 - ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง
 - ทฤษฎีวิวัฒนาการของเด็กกระทำผิด
3. อิทธิพลของสื่อมวลชน
 - แนวคิดเกี่ยวกับการเลือก และเปิดรับสื่อ
 - แนวคิดเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อผู้รับสาร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1. การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

1.1 ความหมายของเด็กและเยาวชนกระทำผิด

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Juvenile Delinquency ซึ่งหากเป็นผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดจะใช้คำว่า Criminal ซึ่งแปลว่าอาชญากร แต่หากเป็นเด็กและเยาวชนซึ่งในอดีตใช้คำว่ายุวอาชญากร (อาชญากรเด็ก) แต่ต่อมาเห็นว่าเป็นคำที่รุนแรงและตีตราเด็กและเยาวชนจึงเปลี่ยนมาเป็นการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ซึ่งความหมายของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นได้มีคำจำกัดความที่มีลักษณะหลากหลายและแตกต่างกันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้

บี คริสเบิร์ก และ เจ ออสติน (B. Krisberg and J. Austin, 1978 อ้างถึงใน วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2531, น. 21) กล่าวว่าพฤติกรรมใดที่ถูกมองว่าไม่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน หรือไม่ เป็นไปตามบรรทัดฐาน ค่านิยมของสังคมจะถือว่าเป็นการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น

สุชา จันท์ธอม (2522, น. 5) ได้ให้ความหมายของความกระทำผิด หรือเด็กเถรว่า หมายถึงความที่กระทำความผิดอาญา รวมทั้งความที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดสำหรับเด็ก

ทวินัสร์ ธนาคม และคณะ (2514, น. 12 อ้างถึงใน สุชา จันท์ธอม, 2522, น. 5) กล่าวว่า เด็กที่กระทำความผิดคือเด็กเถร เร่ร่อน ขอดาน หนีโรงเรียน แต่ที่รุนแรงที่สุดคือ การกระทำความกฎหมายที่จัดอยู่ในประเภทความผิดบางลักษณะในศาลคดีเด็กและเยาวชน คือการทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ กระทำอนาจาร ช่มชู้ กระทำชำเรา การกระทำความผิดด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนและวัตถุระเบิด

ซีลดัน และ กลูค อี (Sheldon and Glueck E., 1964, p. 8) ได้กล่าวว่าเด็กคนใดก็ตาม แม้ว่าจะทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพียงครั้งเดียวก็เข้าลักษณะเด็กที่กระทำความผิด แต่นักวิจัยไม่ถือว่าเป็นเด็กเถร โดยให้ความหมายว่าเด็กเถรจะต้องเป็นเด็กที่กระทำความผิดอย่างเดียวกันหลาย ๆ หนเพราะการที่เด็กทำผิดเพียงครั้งเดียว หรือสองครั้ง อาจเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมชั่ววูบ เมื่อเติบโตขึ้นอาจจะเลิกไป ทั้งที่การกระทำนั้น ๆ เป็นการกระทำความผิดกฎหมายก็ตาม

เพาเวอร์ส และ วิทเมอร์ (Power E. and Witmer H., 1951, p. 180) ให้ความหมายของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดว่าต้องพิจารณาถึงเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. ความหนักเบาของความผิด หรือความร้ายแรงของการกระทำ

2. ความถี่ของการกระทำ หรือการทำบ่อยครั้งแค่ไหน

3. ทักษะของผู้กระทำผิดต่อสังคม หรือต่อผู้มีสิทธิอำนาจตามกฎหมาย

จากเกณฑ์ทั้ง 3 ประการนี้เขาได้แบ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกันคือ เกรที่รุนแรง เกรธรรมดา เกรเป็นบางครั้งโอกาส ไม่ค่อยเกร และเกรน้อยที่สุด

องค์การสหประชาชาติ (United Nation, 1961, p. 61 อ้างถึงใน เสรี ภัทรพิศาล, 2546, น. 10) ได้มีการนิยามการให้การกระทำผิดของเยาวชน เป็นเรื่องของการปรับตัวไม่ได้หรือไม่ ก็เป็นเรื่องของรูปแบบความประพฤติที่สะท้อนให้เห็นภาวะความเป็นอยู่ที่น่าสมเพช หรือสะท้อนให้เห็นการมีกฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ที่ไม่ทันกับเหตุการณ์ยิ่งกว่าที่จะเป็นเรื่องของความโน้มเอียงไปในทางกระทำผิด ดังนั้นการไม่อยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ ความดื้อรั้น การไม่เคารพผู้ใหญ่ ความเหลือเชื่อ การสูบบุหรี่โดยไม่ได้รับอนุญาต การเก็บรวบรวมกันบุหรี่ การเร่ขายของ และอะไร ๆ ที่คล้ายกันนี้ จึงถือว่าเป็นการกระทำผิดของเยาวชน ปรากฏอยู่เสมอว่า “รูปแบบของความผิด” เหล่านี้ แฝงอยู่ในข้อมูลทางสถิติที่ระบุไว้ว่าเป็น “ความผิดอื่น ๆ” สำหรับการ “ผู้กระทำผิด” ตามข้อกล่าวหาเหล่านั้นก็มักจะนำไปปะปนอยู่กับผู้กระทำผิดอันแท้จริงอยู่เสมอ ๆ เกินกว่าที่จะพึงปรารถนาไม่ใช่แต่เพียงเพราะเหตุที่ไม่มีบริการและสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะเท่านั้น แต่ยังเป็นเพราะนโยบายและประเพณีปฏิบัติที่มักจะถือว่าเด็กเหล่านั้นทั้งหมดเป็นพวก “ปรับตัวไม่ได้” จึงถูกส่งตัวไปไว้ในสถานที่เดียวกันอีกด้วย ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นการทำให้ปัญหาในเรื่องนี้มีความร้ายแรงกว่าที่เป็นจริงทั้งในด้านปริมาณและรูปแบบ

สำหรับประเทศไทยนั้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2534 ได้บัญญัติไว้ว่า

เด็ก หมายถึง บุคคลอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุ 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แต่มิได้หมายความว่าบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

ตามกฎหมายไทยได้ระบุอายุของเด็กที่สามารถรับผิดทางอาญาไว้เท่ากับ 7 ปีบริบูรณ์ ดังนั้นเด็กที่อายุต่ำกว่า 7 ปีกระทำความผิดอันกฎหมายบังคับเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ เนื่องจากถือว่าเด็กยังไม่มีวุฒิภาวะ (Maturation) ที่จะพิจารณาได้ว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด

ดังนั้นถ้าเด็กและเยาวชนไทยอายุตั้งแต่ 7-18 ปี กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่กำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติอาวุธปืน พวกเขาจะต้องได้รับโทษทางอาญา เนื่องจากรัฐถือว่าบุคคลที่มี

อายุ 7-18 ปียังเป็นผู้เยาว์ ดังนั้นจึงปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแตกต่างจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัวแทนการขึ้นศาลผู้ใหญ่

1.2 สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

โสภา ขปิลมันน์ (2536, น. 128-144) ได้กล่าวว่าการที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดนั้น ต้องศึกษาสาเหตุหลาย ๆ สาเหตุ ได้แก่

1. สาเหตุจากตัวเด็กและเยาวชน

1.1 พันธุกรรมหรือสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ ทำให้เด็กที่เกิดมาเป็นโรคปัญญาอ่อน จิตใจบกพร่อง ซึ่งเป็นผลร้ายต่อเด็กเพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถใช้สติปัญญาไตร่ตรอง ยับยั้ง หรือหักห้ามใจต่อต้านกับสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังเกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม อันจะมีผลทำให้มีพฤติกรรมที่ดุดัน กระด้าง ก้าวร้าว มีความรู้สึกที่เป็นลบ เป็นปรปักษ์ต่อสังคม

สาเหตุจากพันธุกรรมอาจมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บของบิดามารดาที่ต่อเนื่องมาถึงบุตร เช่น โรคบุรุษ วัณโรค เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้เด็กมีจิตใจวิปริตผิดปกติได้ (ประภาศน์ อวยชัย, 2516, น. 5-7)

ความผิดปกติของโครโมโซม (Chromosome) โดยปกติแล้วโครโมโซมเพศชายคือ XY และที่แสดงเพศหญิงคือ XX แต่ในบุคคลที่มีโครโมโซมผิดปกติคือ XYY นั้น ชี้ให้เห็นว่า Y ที่เกินมานั้นเป็นการแสดงความเกินธรรมชาติ และคนที่มีลักษณะเช่นนี้ก็ถือเป็นความผิดปกติอย่างหนึ่ง ซึ่งความผิดปกตินี้ได้รับการค้นพบในปี ค.ศ.1961 แต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจ (ขวัญไชย สันติภราภพ, 2547, น. 29) จนกระทั่ง Jacobs (1982, p. 101 อ้างถึงใน ขวัญไชย สันติภราภพ, 2547, น. 29) และเพื่อนร่วมงานในสกอตแลนด์ ศึกษา นักโทษ 197 คน พบว่า ในจำนวนนี้มีนักโทษเป็นอันมากที่มีโครโมโซม XYY จึงได้จัดพิมพ์ผลของการวิจัยของนักอาชญาวิทยาหลาย ๆ ท่านก็พบว่าผู้ที่มีโครโมโซม XYY มักจะเป็นคนเก็บความรู้สึกไม่ค่อยชอบการคบค้าสมาคมกับใคร มีความโน้มเอียงไปในทางรักร่วมเพศและมีความก้าวร้าวต่อผู้อื่น แต่ก็ยังไม่อาจสรุปได้ชัดเจนว่าการมีโครโมโซม XYY จะมีความสัมพันธ์กับการเป็นอาชญากรหรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้ William Sheldon เห็นว่าบุคลิกภาพของบุคคลมีผลต่ออารมณ์ของบุคคลนั้น โดยแบ่งโครงสร้างของร่างกายเป็น 3 รูปแบบคือ

1. แบบเอนโดมอร์ฟิก (Endomorphic) เป็นบุคคลประเภทที่มีรูปร่างค่อนข้างอ้วน ผิวเกลี้ยงและนูนนวล กระดูกเล็ก ผิวหนังอ่อนนุ่ม และจะมีอุปนิสัยที่รักความสนุกสนาน ความสะดวกสบาย มีความรักต่อบุคคลอื่น และเป็นคนชอบสังคม ซึ่งเรียกลักษณะอุปนิสัยแบบนี้ว่า “บุคลิกภาพพาหิรวัฒน์” (Extrovert)

2. แบบเมโซมอร์ฟิก (Mesomorphic) เป็นบุคคลประเภทที่มีรูปร่างปึกป็นและมีกล้ามเนื้อแข็งแรง มีโครงสร้างใหญ่ หน้าอกใหญ่ มีเอวที่ใหญ่ ส่วนอุปนิสัยจะเป็นพวกที่กระปรี้กระเปร่าและมีความประพฤติค่อนข้างจะก้าวร้าว

3. แบบเอ็คโตมอร์ฟิก (Ectomorphic) เป็นบุคคลประเภทที่มีรูปร่างบอบบาง กระดูกเล็ก ไหล่ห่อ หน้าเล็ก จมูกแหลม และจะมีอุปนิสัยที่ไม่ชอบเข้าสังคม ชอบบ่น ไม่สู้ปัญหา มีปัญหาอันไม่หลับ มีความรู้สึกไวต่อเสียงและสิ่งรบกวนต่าง ๆ หวาดระแวงและเก็บตัว เชลดอนได้เรียกลักษณะอุปนิสัยแบบนี้ว่า “บุคลิกภาพอัตรวัฒน์” (Introvert) (พรชัย ชันดี, รัชชัย ปิตะนีละบุตร และ อัครวิน วัฒนวิบูลย์, 2543, น. 50)

กล่าวโดยสรุปคือแนวคิดของ Sheldon คือคนที่มีโครงสร้างของร่างกายแบบเมโซมอร์ฟิกมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดมากกว่าโครงสร้างแบบอื่น ทั้งนี้เพราะพวกเมโซมอร์ฟิกมีกล้ามเนื้อมาก ชอบก้าวร้าวและชอบบุกรุก

1.2 ภาวะทางจิตใจอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากผลแห่งการพัฒนาการตามวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่นระยะกลางอันเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ทำให้เด็กปรับตัวไม่ได้ ประกอบกับการที่บิดามารดา ครูอาจารย์ หรือผู้ปกครองไม่เข้าใจ ทำให้เด็กเกิดมีอารมณ์รุนแรง ฉุนเฉียว โกรธง่าย บางคนก็กลายเป็นคนเจ้าทุกข์ มักมีอารมณ์รุนแรง เอาใจยาก หงุดหงิด สร้างเรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่ และชอบแสดงออกด้วยพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อผู้อื่นได้ สุขชา จันทรเฒ (2522, น. 15) กล่าวว่า ความบกพร่องทางจิตใจ (Mental deficiencies) เป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลทำให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด หรือมีพฤติกรรมออกนอกกลุ่มนอกทาง (Deviant behavior)

เอกภพ อินทวิวัฒน์ (2542, น. 49) กล่าวถึง ความกดดันทางอารมณ์ว่า ผู้กระทำผิดทางเพศเกิดจากความบีบคั้นทางจิตใจตั้งแต่เยาว์วัยที่ขาดความเข้าใจเรื่องเพศศึกษา มีประสบการณ์ในทางลบเกี่ยวกับเพศ ทำให้เที่ยวผู้หญิง และทำลายผู้หญิงทุกคน หรือ เป็นสภาวะทางจิตที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ หรืออาจได้รับการกระตุ้นทางเพศจากที่อื่น ๆ เช่น จากสุรายาเสพติด และโอกาสอำนวย ถึงก่ออาชญากรรมทางเพศ หรืออาจเกิดจากความผิดปกติทางจิต หรือความแค้นจากอารมณ์ชั่ววูบ การต่อต้าน หรือเตลิดเปิดเปิง

ตามแนวคิดจิตวิเคราะห์แล้ว เด็กธรรมดาทั่วไปเกิดมาก็เพื่อเป็นอาชญากร เพราะชีวิตเริ่มต้นด้วยความไม่มีศีลธรรม และมีสัญชาตญาณตั้งแต่เดิมนี่เสีย ตามปกติก็จะกระทำ ได้โดยเด็กได้รับการถ่ายทอดค่านิยมจากบิดามารดา ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาสติสัมปชัญญะ Superego ขึ้นมาได้ ถ้าหากสติสัมปชัญญะไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอแล้ว ก็อาจจะทำนาย ได้เลยว่าอาชญากรรมจะต้องบังเกิดขึ้นในทัศนะของจิตวิเคราะห์ ยังมีอีกว่าอาชญากรรมอาจจะ เกิดขึ้นเพราะพัฒนา Superego จนเกินขนาด กล่าวคือ ในช่วงที่คนเรากำลังเจริญเติบโตในสังคม นั้น แรงกระตุ้นในทางเพศและความก้าวร้าวถูกเก็บกดเอาไว้ไม่ให้แสดงออกเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าแรงกระตุ้นทั้งสองอย่างนี้จะหายไปได้ง่าย แต่มักจะถูกเก็บซ่อนไว้ในจิตใต้สำนึก (Unconscious Mind) เมื่อถูกปฏิเสธหรือเก็บกดไว้นาน ๆ เข้าส้นดานดิบมันก็จะแข็งแรง ขึ้น สติสัมปชัญญะก็จะไร้ความหมาย อาชญากรรมก็อาจจะเกิดขึ้นได้ (Lillyquist, 1980, pp. 91-92)

Freud ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพ ศึกษาแรงจูงใจของคนและการ แก้ปัญหาของคนโดยพลังที่ไม่รู้สึกรู้หาของคน ทำให้เกิดพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งแนวคิดเรื่อง โครงสร้างของบุคลิกภาพประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. อิด (Id) หมายถึง ส่วนหนึ่งของจิตใต้สำนึกเป็นรากเหง้าของการทำ ตามอำเภอใจเป็นศูนย์พลังที่มุ่งแสวงหาความเพิลิตเพลินในลักษณะที่ต้องการความสุข ความ สนุกสนานชั่วแล่น (immediate gratification) เด็กวัยรุ่นจะมีพลังนี้มาก จัดอยู่ในส่วนของจิตใต้สำนึก (subconscious)

2. อีโก้ (Ego) หมายถึง อัตตาหรือความถือตนเป็นที่ตั้ง เป็นส่วนที่ สามารถเตือนถึงความเป็นจริง (reality principle) ซึ่งพยายามบอกให้ Id แสวงหาแหล่งของความ เพิลิตเพลินและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดซึ่งมีอยู่ในสภาพแวดล้อม อีโก้ไม่ได้มีมาตั้งแต่เกิด แต่ได้รับ การพัฒนาในภายหลัง การพัฒนาของอีโก้นั้นมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป จนในที่สุดสามารถ ควบคุมอิดได้

3. ซูเปอร์อีโก้ (Superego) หมายถึง ส่วนของจิตที่อยู่เหนืออัตตา เป็น หลักการลงโทษและประเมินผลการกระทำ หรือความประพฤติว่าผิดศีลธรรม ไม่ผิด ซูเปอร์อีโก้ เปรียบเสมือนพ่อแม่ที่คอยควบคุมพฤติกรรมของลูกที่จะออกนอกกลุ่มนอกทางให้กลับมาประพฤติอยู่ ในศีลธรรม หรือกฎระเบียบอันดีของสังคม (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 67)

กล่าวโดยสรุปก็คือ อีโก้จะอยู่ตรงกลางระหว่างอิดกับซูเปอร์อีโก้ ซึ่งหากคน มีอิดสูงหรือเข้มแข็งกว่าซูเปอร์อีโก้ เขาจะประพฤติตามใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงกฎหมาย แต่

หากซูเปอร์ฮีโร่ได้เข้มแข็งกว่าอดีต เขาก็จะไม่กระทำผิด แต่จะเก็บความต้องการของอดีตไว้ในจิตใจได้
สำนึก ซึ่งหากเก็บกดเอาไว้มาก ๆ เมื่อถึงจุด ๆ หนึ่งเขาก็จะกระทำตามที่เขาปรารถนาสัก ๆ

การกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากพลังจากจิตใต้
สำนึก และปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการกระทำผิดคือความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างพ่อแม่กับลูก
ในเยาว์วัย ถ้าหากลูกได้รับการถ่ายทอดค่านิยมที่ดีมาจากพ่อแม่อย่างสม่ำเสมอ พ่อแม่คอยดูแล
ควบคุมลูกอย่างพอเหมาะพอควร ไม่เคร่งครัดในระเบียบวินัยจนเกินไป และไม่หย่อนยาน
จนเกินไป ก็เชื่อได้ว่าลูกจะไม่กระทำผิดเมื่อโตขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกตามหลักจิต
วิเคราะห์จะเป็นปัจจัยให้ลูกมีความรับผิดชอบปัจจัยที่จะทำให้ลูกขาดความรับผิดชอบอาจ
ประมวลได้ดังนี้

1. การแยกกัน โดยเฉพาะการแยกกันระหว่างแม่กับลูกในวัยเด็ก เยาวชน
ที่เป็นใจโดยทั่ว ๆ ไป ส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยข้อนี้
2. การเข้มงวดกวดขันทางวินัยจนเกินไป พ่อแม่ที่เน้นเรื่องการลงโทษลูก
จนเกินไปก็เท่ากับเป็นการปูทางให้ลูกกระทำผิดได้ เพราะคนเราไม่อาจจะทำอะไรได้ดัง
ความหวังอันสูงส่งของพ่อแม่ ความรู้สึกผิดจึงมีอยู่ในจิตใจตลอดเวลา
3. การขาดความรัก การมีความรักอย่างมั่นคงระหว่างพ่อแม่และลูก จะ
ช่วยพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบยิ่ง ๆ ขึ้นไปหากลูกขาดความรัก แรงจูงใจที่จะทำตามค่านิยมของ
พ่อแม่ก็จะขาดไป
4. ความหย่อนยานในระเบียบ พ่อแม่บางคนบางครั้งก็ลงโทษ บางครั้งก็
ไม่ลงโทษในความผิดอย่างเดียวกัน นักจิตวิเคราะห์ได้ชี้ให้เห็นว่าการทำเช่นนั้นกลับส่งเสริมให้ลูก
มีความก้าวร้าวมากขึ้น
5. พ่อแม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นการผลักดันให้เด็กกระทำผิด เป็นสิ่งที่
เกิดขึ้นเป็นบางครั้งบางคราว เด็กจึงต้องกลายเป็นแพะรับบาปในสิ่งที่พ่อแม่เองก็ไม่อยากจะทำ
6. พ่อแม่เป็นอาชญากรเสียเอง จึงพยายามอบรมลูกให้ตามแนวทางที่
ตนปฏิบัติอยู่ลูกก็จะเอาอย่างแบบอาชญากรไป นักจิตวิเคราะห์กล่าวว่า บรรดาชนชั้นหัวหน้าของ
องค์การอาชญากรรมทั้งหลายก็มาจากพวกที่ได้รับความนิยมนำตนเองนี้มาจากพ่อแม่เมื่อเยาว์วัย
นั่นเอง (เชษฐกฤต วรจันทร์, 2549, น. 17)

1.3 ระดับสติปัญญา เด็กที่เกิดมาแต่ละคนย่อมมีสติปัญญาและความเฉลียว
ฉลาดไม่เท่าเทียมกัน เด็กบางคนฉลาดมาก บางคนฉลาดปานกลาง บางคนฉลาดน้อย บางคน
ปัญญาอ่อนช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ บางคนพอช่วยตัวเองได้ บางคนเรียนอะไรก็ไม่รู้เรื่อง ความจำไม่ดี

เรียนไม่ทันเพื่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นชนวนทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ประกอบกับพ่อแม่ผู้ปกครองครูอาจารย์ไม่เข้าใจ ไม่มีเวลากระตุ้นให้กำลังใจ จึงทำให้เด็กเกิดการเบื่อหน่ายในการเรียน หนีโรงเรียน คบเพื่อนชั่ว เทียวเตร่เสเพล และตกเป็นเหยื่อแห่งความชั่วร้ายต่าง ๆ ในสังคม หรืออาจถูกชักจูงไปในทางที่ผิดและกระทำผิดได้

ซึ่งจากสถิติผลการทดสอบระดับเชาว์-ปัญญาของเด็กที่กระทำผิด (กุลชลี สุกัญหะเกต, 2520, น. 24-25 อ้างถึงใน สุขชา จันทรโสม, 2522, น. 15) จะเห็นว่าเด็กที่กระทำผิดจะมีระดับเชาว์-ปัญญาอยู่ระหว่างปานกลาง ทึบ ทึบมาก พวกที่ปัญญาทึบกระทำผิดส่วนใหญ่เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกชักจูงจากผู้ใหญ่ ส่วนพวกระดับปัญญาปานกลางสาเหตุมาจากอื่น ๆ เช่น เกิดจากอารมณ์ของตนเองเพราะเด็กมีปมด้อย มีร่างกายพิกลพิการ เด็กมีปัญหาในการปรับตัว มีความผิดปกติทางอารมณ์เพศ มีปัญหาขาดการเลี้ยงดูให้ถูกทาง โดยเฉพาะทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม เด็กคบเพื่อนชั่วและสภาพครอบครัวยุ่งเหยิง หรือแตกแยก เป็นต้น

สรุปก็คือ บุคคลผู้มีสติปัญญาต่ำกว่าย่อมถูกชักจูงให้กระทำความผิดต่าง ๆ ได้ง่าย เพราะฉะนั้นจึงพบว่าเด็กที่กระทำผิดมักเป็นผู้มีสติปัญญาต่ำ

2. สาเหตุจากครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกของมนุษย์ ในการหล่อหลอมบุคลิกภาพ อารมณ์ จิตใจ ทักษะ ค่านิยม จริยธรรมและคุณธรรม พร้อมทั้งปลูกฝังการเรียนรู้ การปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม ความรับผิดชอบต่าง ๆ การสร้างนิสัยและบุคลิกภาพที่ดีให้กับเด็กเพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับหากเน้นหนักไปในทางหนึ่งมากเกินไป ไม่มีความพอดีอาจก่อให้เกิดผลร้ายต่อเด็กได้ เช่น ในกรณีพ่อแม่เลี้ยงดูเด็กแบบทะนุถนอมมากเกินไป ให้การตามใจ ปกป้องอยู่ตลอดเวลา เมื่อต้องการอะไรพ่อแม่ก็จะหามาให้ ทำให้เด็กไม่มีโอกาสรู้รสของความผิดหวัง ไม่มีโอกาสต่อสู้ด้วยตนเอง เป็นต้น สภาพภายในบ้านหรือภายในครอบครัว หากมีความสุขทุกคนมีความสามัคคีกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี บิดามารดามีความรัก ห่วงใยในตัวลูก เอาใจใส่อุปการะเลี้ยงดูและพยายามอบรมบ่มนิสัยในทางดีงามให้แก่บุตร พร้อมทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่บุตร ย่อมทำให้บุตรเกิดความรักศรัทธาในพ่อแม่ มีความอบอุ่นและมีความสุขรับแต่สิ่งที่ดีงามเข้ามาในชีวิต ทำให้เด็กเติบโตขึ้นด้วยดี การที่บิดามารดาขี้บ่นจู้จี้จะมีผลถึงตัวเด็ก ทำให้เด็กกลายเป็นเด็กขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ของเด็กจะเริ่มภายในครอบครัวเป็นแห่งแรก พฤติกรรมที่เด็กแสดงต่อสังคมภายนอกสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพครอบครัว บรรยากาศภายในครอบครัวได้ว่าเป็นอย่างไร ในกรณีเด็กกระทำผิดขึ้นมาครอบครัวจะเป็นหน่วยแรกที่ถูกมองว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการ

กระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในครอบครัวที่พ่อแม่ชอบเล่นการพนันหรือดื่มสุรา เด็กอาจติดนิสัยชอบเล่นการพนันหรือดื่มสุราไปด้วย เด็กที่ขาดความรักความอบอุ่นส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่บ้านแตกสาแหรกขาด อันได้แก่ ครอบครัวที่บิดามารดาไม่มีความปรองดองกัน ทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่ตลอดเวลา หรือบิดาไปมีภรรยาใหม่ หรือมารดามีสามีใหม่ ไม่ให้ความดูแลเอาใจใส่แก่ลูกเท่าที่ควรเด็กมักจะหันไปซัดเซยกับการมีพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ

Schafer and Kundten (1970 อ้างถึงใน สุชา จันทร์อม, 2522, น. 16) ได้พูดถึงครอบครัวซึ่งเป็นผลทำให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด โดยสรุปว่าบ้านเป็นสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นที่จะส่งเสริมอุปนิสัย ความคิดสร้างสรรค์และบุคลิกภาพของเด็ก พฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่เป็นผลที่ได้มาจากการอบรมเลี้ยงดูภายในบ้าน เด็กและวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีความสุข บิดามารดามีความรักใคร่สนิทสนมกัน มีความห่วงใยในบุตรและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร เด็กจะพูดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ในทางตรงกันข้ามครอบครัวที่ไม่มีความสุข บิดามารดาทะเลาะวิวาทกันเสมอ เด็กจะมีบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว พูดจาหยาบค้าย ชอบทะเลาะวิวาท

Sutherland (Criminology, 1964, p. 204 อ้างถึงใน โสภา ขปิลมันน์, 2536, น. 138) ได้กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาถึงประเภทและความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ดังนี้คือ

1. ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวบางคนขาดศีลธรรม ติดเหล้า ติดยาเสพติด หรือทำมาหากินด้วยการประกอบอาชญากรรม
2. ครอบครัวที่ขาดพ่อ ขาดแม่ หรือขาดทั้งพ่อและแม่ อันเนื่องมาจากการหย่าร้าง การแยกกันอยู่ หรือการตายจาก
3. ครอบครัวที่พ่อแม่เลยไม่ได้ให้การอบรมสั่งสอน
4. ครอบครัวที่มีปัญหาขัดแย้งอยู่ตลอดเวลา อันได้แก่ ครอบครัวที่มีใคร่คนใดคนหนึ่งบงการ หรือเจ้ากี้เจ้าการอยู่ตลอดเวลา มีอคติ ขาดความรัก ขาดความเอาใจใส่ต่อกัน อิจฉาริษยากัน อยู่กันมากหน้าหลายตาเกินไป หรือมีญาติเข้ามาสอดแทรก เป็นปัญหาอยู่ตลอดเวลา
5. สมาชิกในครอบครัวต่างภาษาต่างวัฒนธรรมกัน ทำให้มีค่านิยมประเพณีและมาตรฐานความเป็นอยู่ต่างกัน
6. ครอบครัวที่พื้นฐานทางเศรษฐกิจฝืดเคือง ขัดสนยากจน ต้องประกอบอาชีพจนไม่มีเวลาใกล้ชิด หรือให้การอบรมสั่งสอนลูก

3. สาเหตุจากสภาพแวดล้อม

3.1 สภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม ชุมชนแออัดที่อยู่ในเมืองจะมีผลก่อให้เกิดและเยาวชนกระทำความผิดได้มากกว่าชุมชนในชนบท ทั้งนี้เกิดจากการที่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในชุมชนดังกล่าวตกอยู่ในแวดวงของเหล่านักค้ายาเสพติด เช่น นักค้ายาเสพติด หรือพวกลักขโมย ทำให้เด็กเห็นตัวอย่างบ่อย ๆ จนกลายเป็นความเคยชินและการที่ครอบครัวเด็กอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมดังกล่าว จึงเป็นการยากที่จะไม่ให้เด็กเอาแบบอย่าง นอกจากสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยจะมีสวนจูงใจให้เด็กกระทำความผิด แล้วยังสาเหตุอื่น เป็นต้นว่า มนุษย์เกิดมาต้องพบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวหลายประการ ซึ่งนับว่ามีอิทธิพลทำให้ชีวิตของแต่ละบุคคลมีแนวโน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง เช่น เด็กยอมเลียนแบบและได้นิสัยจากบิดามารดาหรือครูอาจารย์บ้างไม่มากก็น้อย เป็นต้น ธรรมชาติ ภูมิประเทศ สถานที่ ดินฟ้าอากาศ การศึกษาและสภาวะทั่วไป ก็อาจทำให้บุคคลแตกต่างกันออกไปทั้งกิริยาวาจา นิสัยใจคอ การประพฤติปฏิบัติ ความคิดอ่านหรือความต้องการได้ อนึ่ง สภาพถิ่นที่อยู่ ปัญหาเกี่ยวกับความเดือดร้อน เรื่องที่อยู่อาศัยเนื่องจากการอพยพเข้ามาทำมาหากินในเขตเมืองใหญ่ซึ่งมีทั้งแบบถาวรและชั่วคราว ทำให้เกิดการแออัดในเรื่องที่อยู่อาศัยและก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา อาทิเช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ มีผู้คนอาศัยแออัดยัดเยียดก่อให้เกิดความสกปรก จนกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมเป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยเฉพาะที่เป็นที่อยู่ในปัจจุบันย่านที่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยอยู่อาศัย ซึ่งอยู่กันอย่างแออัดขาดสถานที่ที่สำหรับเด็กใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้ เล่นกีฬาหรือหาความสำราญอย่างอื่นได้ เมื่อไม่มีที่ให้พักผ่อนในยามว่างทำให้เด็กและเยาวชนมีเวลาว่างมากบวกกับขาดการชักนำหรือการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ในการจะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เด็กจึงใช้เวลาว่างไปในทางที่ไม่เป็นสาระหรือไม่ก็หันไปหาการพนันหรืออบายมุขต่าง ๆ กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านประพฤตินอกจากนี้สถานเริงรมย์ที่เป็นแหล่งอบายมุขต่าง ๆ อาทิเช่น แหล่งการพนัน ซ่องโสเภณี สถานที่อาบอบนวด โรงน้ำชา ไนท์คลับ คอฟฟี่ช็อป โมเต็ล โรงโบว์ลิ่ง เกิดขึ้นเป็นอันมากซึ่งสถานเริงรมย์เหล่านี้มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนเสียคนไปจำนวนไม่น้อย เพราะถึงจะรู้ว่าเป็นแหล่งอบายมุข แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ล่อใจให้เด็กและเยาวชนหลงเพลิดเพลิน ติดอกติดใจทำเสียคนได้ง่าย

ประกาศนียบัตร อวยชัย (2516, น. 13) ได้สรุปไว้ว่า สิ่งแวดล้อมอย่างอื่นอันได้แก่ สถานเริงรมย์ สื่อมวลชน ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อาจกล่าวได้ว่าเด็กและเยาวชนเรียนรู้การขัดแย้งและเรียนรู้ถึงอิทธิพลทาง

วัฒนธรรมของกลุ่ม เนื่องจากเด็กไม่ได้รับสิ่งตอบสนองที่ตนต้องการ อันเป็นสิ่งที่จำเป็นในชีวิตจากบ้านจึงหันไปหาหมู่เพื่อนเป็นเหตุให้ถูกชักชวนให้กระทำผิดได้ง่าย

เอกภพ อินทวิวัฒน์ (2542, น. 47) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่ออาชญากรรมทางเพศว่าส่วนหนึ่งเกิดจากแหล่งเสื่อมโทรม ในสังคมไทยเฉพาะกรุงเทพมหานครจะเห็นแหล่งเสื่อมโทรม โดยทั่วไปบางคนอาจเรียกว่าสลัมหรือบางคนอาจเรียกว่าชุมชนแออัด ซึ่งจากสภาพที่คนจำนวนมาก ๆ อยู่ในที่แออัดรวมกัน โดยเฉพาะเป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวชนบทที่อพยพมาหางานทำในเมืองเป็นจำนวนมาก แต่ก็ประสบปัญหาการว่างงานและอาศัยอยู่ร่วมกันไปจนเป็นแหล่งที่รวมของอบายมุขต่าง ๆ ตั้งแต่ยาเสพติด การพนัน โสเภณี อีกประการหนึ่งสภาพพื้นที่ที่แออัดทำให้พ่อแม่ต้องอยู่ร่วมกันรวมทั้งลูก ๆ ด้วย เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กได้เห็นพฤติกรรมทางเพศของพ่อแม่ อาจขาดความเข้าใจเกิดการอยากรู้อยากลอง หรือเกิดความเข้าใจผิด ทำให้ได้รับรู้ประสบการณ์ทางเพศที่ไม่ถูกต้อง เมื่อเติบโตอาจฝังใจไปจนโต และประกอบกับสภาพแวดล้อมที่มีแต่สถานเริงรมย์ บาร์ อาบอบนวด อยู่เกลื่อนกลาดทั่วไป อาจก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศได้เมื่อไม่สามารถมีเงินเข้าสถานที่ดังกล่าวก็อาจก่ออาชญากรรมทางเพศ อีกประการหนึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวง่ายต่อการกระตุ้นด้วยสุรา ยาเสพติดต่าง ๆ ซึ่งอาจชักนำไปสู่ปัญหาได้ง่ายขึ้น

Taft and England (1964 อ้างถึงใน เชษฐภักฎ วรรณทร์, 2549, น. 12) นักอาชญวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งได้กล่าวถึงชนิดของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเยาวชน 7 ชนิดด้วยกัน คือ

1. เขตยากจนโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งมักจะมีการลักขโมยอยู่เป็นประจำ
2. เขตชุมชนแออัดที่มีความยากจน ไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย และมีค่านิยมที่แตกต่างกัน
3. แหล่งชุมชนที่อยู่โดดเดี่ยวขาดจากสังคมที่ยึดถือบนประเพณีอันดีงาม โดยมีสิ่งกีดขวางทั้งทางกายภาพและสังคมและเป็นเขตที่มีการขัดแย้งทางวัฒนธรรม
4. เขตชุมชนอยู่หนาแน่น ไม่มีความสนใจในภารกิจของกันและกัน
5. เขตชุมชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เพียงกลุ่มเดียว (Single Minority Group)
6. เขตที่มีแต่ความเลวทราม เป็นที่ซึ่งดำรงให้ความคุ้มครอง มีการค้าประเวณี และเล่นการพนันโดยทั่วไป
7. เขตชนบทเสื่อมโทรม เป็นที่หลบซ่อนหรือที่พักของพวกอาชญากรที่มาจากเมืองใหญ่ เขตเช่นนี้ก่อให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน

นอกจากนี้การย้ายถิ่นที่อยู่บ่อย ๆ ก็อาจเป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนได้ โดยเด็กที่ย้ายที่อยู่บ่อย ๆ เช่น ย้ายไปเพื่อการศึกษาเล่าเรียนในท้องถิ่นอื่นอันเป็นการจากบิดามารดาไปอยู่ห่างไกล ต้องปกครองตนเอง ขาดผู้ควบคุมดูแล หรือแม้จะมีผู้ปกครอง แต่ก็ไม่แน่ใจว่าผู้ปกครองนั้นจะเอาใจใส่เหมือนบิดามารดา และก็มักจะเป็นการย้ายจากสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างสงบ มีมาตรฐานความเป็นอยู่และความประพฤติที่เหมาะสมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการควบคุมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ (Primary group) ไปยังชุมชนที่เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย มาตรฐานที่แน่นอนไม่ได้ และเต็มไปด้วยสิ่งเย้ายวนอบายมุขต่าง ๆ ที่ทำให้เสียคนได้ง่าย (Secondary group) ดังนั้นเด็กที่ต้องย้ายที่อยู่เช่นนี้จึงอยู่ในฐานะที่ล่อแหลมต่ออันตรายเป็นอย่างมาก ในประเทศไทยเราก็ต้องประสบกับปัญหานี้อย่างมาก ในปัจจุบันเด็กต่างจังหวัดที่หลั่งไหลเข้ามาเพื่อการศึกษาในเมืองหลวง อาจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ที่แตกต่างจากของเดิมไม่ได้ เพราะอยู่ห่างไกลจากผู้ปกครองอาจทำให้นुकคลิกภาพบกพร่องได้ การพ่ายแพ้ต่อความเย้ายวนในเมืองหลวงเป็นเรื่องที่พบเห็นหรือได้ยินได้ฟังกันอยู่บ่อย ๆ อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ การย้ายถิ่นที่อยู่บ่อย ๆ ทำให้เด็กได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับเด็กเลวในท้องถิ่นใหม่ที่ย้ายไป จนกระทั่งกลายเป็นเด็กเกเรไปด้วย เพราะเมื่อตนกลายเป็นคนใหม่ในท้องถิ่นก็ย่อมต้องการเพื่อนคบค้าสมาคมด้วย และถ้าเด็กส่วนมาก (ที่ไม่ดี) เป็นพวกเด็กเกเรแล้วก็แทบไม่ต้องสงสัยว่าการคบเพื่อนประเภทดังกล่าวก็เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของการเกเร (สุชา จันทรเฒ, 2522, น. 21)

3.2 โรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นสถานที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนรับผิดชอบในการปั้นชีวิตจิตใจและอนาคตของเด็กและเยาวชนของชาติ ไม่ว่าจะเป็นไปในด้านความรู้ทางวิชาการหรือในด้านศีลธรรมจรรยา หรือความประพฤติ ตลอดจนอาชีพที่เด็กและเยาวชนจะยึดเป็นหลักในการดำรงชีวิต การบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองดีต่อไปในภายภาคหน้าเช่นเดียวกับสถาบันครอบครัว ฉะนั้นครูอาจารย์จะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมหรือล่วงละเมิดกฎหมาย ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้แบบอย่างที่ดีและขาดความเคารพเชื่อฟัง ครูอาจารย์และโรงเรียนจะต้องพยายามกวดขันความประพฤติให้เด็กนักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย จะต้องมีความสัมพันธ์อันดีและมีการติดต่อร่วมมือประสานงานกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี อย่าให้เด็กและเยาวชนประพฤติเลวเสีย หรือเกิดความเบื่อหน่ายทอดทิ้ง ซึ่งอาจทำให้ต้องหนีโรงเรียนและไปมั่วสุม กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดได้ง่าย อีกประการหนึ่งปัญหาในเรื่องสถานที่เรียนไม่พอหรือขาดแคลนครูอาจารย์ ทำให้เด็กไม่มีที่เรียน กลายเป็นเด็กเร่ร่อน จรจัด ลักเล็กขโมยน้อย หรือเมื่อเรียนจบแล้วเด็กและเยาวชนหางานทำไม่ได้ ต้องกลายเป็นคนว่างงาน ซึ่งเป็นกรณีที่ประเทศไทยประสบปัญหานี้อยู่ในปัจจุบันก็เป็นสาเหตุ

อันหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำการอันเป็นปรีกษต่อสังคม และเป็นความผิดอาญาขึ้นได้เหมือนกัน (สุชา จันทรเฒ, 2522, น. 20)

การศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะเสริมสร้างลักษณะนิสัยและช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้สามารถปรับปรุงตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ บุคคลที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาหรือมีการศึกษาน้อยย่อมมีผลต่อการดำเนินชีวิต นำไปสู่ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้ โคเฮน (Cohen, 1963 อ้างถึงใน โสภา ชปิลมันน์, 2536, น. 139) กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไว้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นให้ดำเนินไปสู่ชีวิตในวัยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะเกิดจากการที่ไม่ได้รับการศึกษาน้อย หรือไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเลย ถึงแม้โรงเรียนไม่ได้มีหน้าที่ป้องกันการประกอบอาชญากรรมและการกระทำผิดโดยตรงก็ตาม แต่โรงเรียนก็มีส่วนคล้ายคลึงกับครอบครัว คือเป็นสถาบันที่มีส่วนอบรมสั่งสอน ควบคุม เสริมสร้างบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งนันทนาการ ดังนั้นการประกอบอาชญากรรมและการกระทำผิดจึงมีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียนเช่นเดียวกับครอบครัวและกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นมานั้น จะมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หรือป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ นอกจากนี้เด็กที่กระทำความผิดว่าไปแล้วก็คือเด็กที่มีความล่าช้าในทางการเรียน และเด็กกลุ่มนี้จะมองโรงเรียนว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เขาเกิดความไม่พอใจ เพราะคอยควบคุมและบังคับความรู้สึกส่วนตัวของเขา

3.3 กลุ่มเพื่อน ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญต่อเด็กและเยาวชนเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่น เพราะนอกจากครอบครัวแล้ว วัยรุ่นจะคลุกคลีและใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด ฉะนั้น การรวมกลุ่มกันเป็นแก๊งค์ เป็นพวก ย่อมทำให้วัยรุ่นในกลุ่มเดียวกันมีค่านิยมที่เหมือนกัน มีทัศนคติที่คล้ายกัน ทำอะไรจะเหมือนกันหมดและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะเห็นว่าถ้าวัยรุ่นรวมกลุ่มอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ไม่ดีก็จะทำให้เด็กคนนั้นมีพฤติกรรมที่ไม่ดีตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะกลุ่มเพื่อนหรือแก๊งค์ต่าง ๆ จะถ่ายทอดเทคนิคในการกระทำความผิด หรือคอยช่วยเหลือส่งเสริมให้กระทำความผิดหนักขึ้นกว่าเดิม สนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความตื่นเต้นและให้ประโยชน์ร่วมกันในการกระทำความผิด คอยยกย่องผู้กระทำความผิดว่าเป็นคนเก่งและชักจูงให้ขาดคำสั่งพ่อแม่ ยกย่องผู้กระทำความผิดว่าเป็นคนกล้าและชักจูงให้ขัดขึ้น ไม่เชื่อฟังคำสั่งของผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

สภาวิจัยแห่งชาติ (2507) พบว่าผู้เป็นอันธพาลนั้น สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะว่า ขณะยังเยาว์วัยส่วนมากคบเพื่อนไม่ดี จึงชักจูงหรือถูกชักพาให้กระทำความผิด และเมื่อเป็นผู้ใหญ่ แล้วยังคบเพื่อนที่เลวอยู่

Sutherland and Cresey (1955, p. 78 อ้างถึงใน สุชา จันทรโณม, 2522, น. 23) ยืนยันไว้ว่าการคบค้าสมาคมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ชักจูงให้กระทำความผิดอย่างสม่ำเสมอ เป็นเวลานานจนถอนตัวไม่ขึ้นจะมีผลต่อเด็กและเยาวชน ทำให้ได้รับการถ่ายทอดค่านิยม เทคนิค และทัศนคติในการกระทำความผิด และในที่สุดก็จะกระทำความผิดกฎหมายได้

3.4 สื่อมวลชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการก่ออาชญากรรมและต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อิทธิพลที่สำคัญของสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม คือ เป็นแหล่งสะท้อนให้เกิดความรู้สึกล้อยตามทางด้านลบ เพราะสิ่งที่ตนอยากรู้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้หรือพร้อมที่จะทำตามตรงกับสิ่งซึ่งสื่อสารมวลชนได้นำมาเผยแพร่ให้เห็น ในรูปภาพในหนังสือ ในภาพยนตร์ ที่วี Scharmm (1960 อ้างถึงใน โสสา ชปิลมันน์, 2536, น. 143) กล่าวว่า เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็ลบต่อสังคม หรือพฤติกรรมที่เป็นลบในสังคม ผ่านทางสื่อสารมวลชนนานาชนิด อย่างไรก็ตาม ก่อนที่เด็กจะตกอยู่ใต้อิทธิพลดังกล่าวได้นั้น เด็กน่าจะจะต้องได้รับอิทธิพลดังกล่าวผ่านมาทางหน่วยอื่น ๆ มาก่อนแล้ว อันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก

การถ่ายทอดหรือการรายงานข่าวเป็นประจำเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาชญากร หรือการก่ออาชญากรรมผ่านสื่อสารมวลชนจึงมีอิทธิพลสูงต่อการคล้อยตามและกระทำตาม โดยเฉพาะในภาพยนตร์บางประเภทที่แสดงให้เห็นถึงเชาว์ปัญญา ความสามารถอย่างเยี่ยมยอดของบรรดาอาชญากรทั้งหลายยังเป็นอันตรายมากยิ่งขึ้น สื่อที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติหรือปลูกฝังค่านิยมทางด้านลบให้กับเยาวชนนั้น ส่วนใหญ่ได้แก่ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และหนังสืออ่านเล่นทั่วไปเกี่ยวกับผู้ร้าย ผู้ดี หรือผ่านการเสนอข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมต่าง ๆ หนังสืออ่านเล่นที่เกี่ยวกับอาชญากรรม รายการภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ที่เป็นหนังอาชญากรรมประเภทรุนแรงโหดร้าย สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ยั่วยุให้เยาวชนต้องการเลียนแบบ โดยเฉพาะการกระทำความผิด การประกอบอาชญากรรมของวัยรุ่นในต่างประเทศที่ทำขึ้นเป็นภาพยนตร์นั้น ยิ่งเป็นอันตรายต่อเด็กวัยรุ่นมากเพราะเยาวชนเหล่านี้ยังอ่อนด้วยสติปัญญา และเหตุผลจะทำให้เกิดการยอมรับคล้อยตาม เกิดความประทับใจ และเกิดความภาคภูมิใจที่จะทำตาม

ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ถ้าพิจารณาในด้านการส่งเสริม การศึกษา วัฒนธรรม และการพักผ่อนหย่อนอารมณ์ของประชาชนทั่วไปแล้ว นับว่าเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในขณะที่เดียวกันหากสื่อมวลชนมีลักษณะไปในทางไม่ดีไม่งามหรือสนใจแก่เด็กแล้ว โทษก็ย่อมติดตามมา เช่น เรื่องการรุมฆ่าหรือรุมทำร้าย เรื่องการมอมเมาคน เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวอย่างไม่ดีสำหรับเด็กที่ยังอ่อนต่อความคิด ไม่สามารถแยกได้ว่าอะไรเป็นอะไร เป็นเรื่องจริงหรือเรื่องสมมติ และเป็นเรื่องที่สามารถจะค่อย ๆ ผั่งอยู่ในจิตใจ หรือความรู้สึกนึกคิดของเด็กได้ ทั้งเป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนจำไปเป็นตัวอย่างในการกระทำอันผิดกฎหมายได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพร่างกาย จิตใจ และการได้รับการศึกษาของเด็ก (ประภาศน์ อวยชัย, 2520)

การดูภาพเปลือย อ่านหนังสือโป๊นั้นจะเป็นห้วงเวลาที่บังคับอารมณ์ตัวเองไม่ได้ โดยเฉพาะวัยรุ่นการดูรูปโป๊เท่ากับกระตุ้นความคิดหรือความต้องการทางเพศ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายทั้งแก่ตัวเองและผู้อื่น เช่น กรณีข่มขืน และรูปโป๊ในนิตยสารต่าง ๆ เช่น เพลย์บอย เพนท์เฮาส์ ช่วยส่งเสริมทัศนคติทางเพศอันเลวร้ายต่อผู้หญิงว่าเป็นแค่วัตถุทางเพศ (Sexual object) ไม่ใช่มนุษย์

นางลักษณ์ เอมประดิษฐ์ และคณะ (2546, น. 31-32) กล่าวว่าสื่อลามกไม่ก่อให้เกิดแนวคิดที่ถูกต้องในเรื่องเพศและจะทำให้แนวคิดในเรื่องเพศเป็นไปในทางลบ การผลิตสื่อภายใต้แนวคิดของสังคมผู้ชายเป็นใหญ่จะมีความโน้มเอียงไปในประเด็นของการกดขี่เพศหญิง หรือมองว่าเพศหญิงเป็นพลเมืองชั้นสอง ซึ่งสามารถซื้อขายบริการได้ ถ้าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นไปในทางที่เหมาะสมก็จะทำให้เยาวชนมีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างถูกต้อง และที่สำคัญคือในเขตเมืองใหญ่ที่พ่อแม่ต่างทำงานนอกบ้านหรือมีภาระหลายด้านจนไม่มีเวลาใกล้ชิดดูแล สื่อมวลชนทั้งหลายเช่น โทรทัศน์ เทปวิดีโอ อินเทอร์เน็ต สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการคลายเหงา ให้ความเพลิดเพลิน รวมทั้งเพิ่มการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ใกล้ชิดของเด็กและเยาวชนมากขึ้น บุคลิกลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ทั้งหลายของเด็กและเยาวชนอาจได้รับมาจากสื่อมวลชนโดยปราศจากการขัดเกลาและแยกแยะความผิดความถูก เช่น พฤติกรรมทางเพศหรือบทบาททางเพศที่ไม่เหมาะสม อาจได้รับความนิยมชมชอบมากกว่าจะศึกษาหรือลอกเลียนความสามารถ ความมีอัจฉริยะของบุคคลตามที่ปรากฏทางสื่อมวลชน

Eimer (1974, p. 123 อ้างถึงใน ขวัญไชย สันติภราภาพ, 2547, น. 39) ได้กล่าวว่าสื่อมวลชนเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีส่วนต่อการเกิดอาชญากรรม อิทธิพลอย่างสำคัญของสื่อมวลชนที่เกี่ยวพันกับปัญหาอาชญากรรมเป็นตัวหนุนทัศนคติที่มีอยู่แล้ว หรือมีจะนั้นก็ส่งเสริมให้เห็นตามสภาพแวดล้อมที่ตนคิดว่าดีแล้ว ทั้งที่ความคิดหรือทัศนคติหรือสภาพแวดล้อม

เหล่านั้นเป็นสิ่งที่นำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย ทำให้บุคคลที่เคยเห็นการกระทำผิดเคเลิมไปกับสื่อมวลชนที่ได้สัมผัส เพราะสิ่งที่ตนอยากรู้หรือพร้อมที่จะเรียนรู้หรือทำความเข้าใจ แสดงว่าตนมีค่านิยมที่ตรงกับสิ่งซึ่งสื่อมวลชนได้นำมาตีแผ่

ซึ่ง Wibur (1960, p. 456) นักอาชญวิทยาได้กล่าวเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนว่าเด็ก ๆ ได้เรียนรู้และตกอยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งอื่นก่อน อาทิ ครอบครัว โรงเรียน แล้วจึงค่อยมาถึงสื่อมวลชน

โดยในทัศนะของอาชญวิทยาเชื่อว่าการถ่ายทอดอย่างซ้ำซากเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสื่อมวลชนนั้นจะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดความคิดที่ผิดให้แก่ผู้รู้ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการถ่ายทอดให้เห็นว่าผู้ที่จะเฝ้ากฎหมายเป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญและความเห็นใจ

สื่อมวลชนต่าง ๆ ในภาวะปัจจุบันมีบทบาทอย่างมากในการสื่อสารต่าง ๆ เป็นแหล่งแสดงความคิดเห็น แหล่งความรู้ ในขณะเดียวกันก็มีสื่อมวลชนบางกลุ่มไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่ถูกที่ควร แต่กลับอาศัยความมีอิทธิพลของสื่อมวลชนเป็นแหล่งค้าหาเงินในกรณีต่าง ๆ เช่น หนังสือประเภทยั่วอารมณ์ทางเพศ หรือที่เรียกว่าหนังสือปกขาว ภาพยนตร์ลามกประเภท 8 มม. หรือภาพยนตร์ X หรือหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจทำให้ผู้อ่านรู้สึกอยากลองหรือการตอบปัญหาโดยไม่ถูกต้องตามหลักวิชา แต่เป็นการยั่วอารมณ์มากกว่า สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่สามารถทำให้เห็นว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตที่ขาดเสียไม่ได้ มีการเสนอทัศนะต่าง ๆ อันล้วนแต่เป็นภัยต่อเด็กและเยาวชนและผู้หญิงทั่วไป (เอกภาพ อินทวิวัฒน์, 2542, น. 47)

1.3 สาเหตุที่วัยรุ่นกระทำผิดทางเพศ

เชษฐภคกุล วรจันทร์ (2549, น. 20) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นกระทำผิดทางเพศได้แก่

1. วัยรุ่นกระทำผิดทางเพศด้วยหลายเหตุผล กล่าวคือ วัยรุ่นบางคนมีความลำบากในการเข้าสังคม การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนหรือถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน ทำให้ต้องไปกระทำกับกลุ่มเด็กเล็กกว่า เพื่อสร้างมิตรภาพหรือเพื่อมีความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งเด็กที่ถูกเขารุกรานมักจะไม่เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นและจะกลัวหรือรู้สึกไม่กล้าขัดขึ้น จึงทำให้วัยรุ่นมักจะทักท้วงเอาว่าสิ่งที่แสดงออกของเด็กเป็นสัญญาณว่ายินยอมอนุญาต จึงยังคงกระทำอีกอย่างต่อเนื่อง

2. วัยรุ่นบางคนกระทำผิดเนื่องจากการแสดงความโกรธหรือต้องการมีอำนาจที่สามารถควบคุมผู้อื่นได้

3. วัยรุ่นบางคนอาจมีพัฒนาการช้าและไม่สามารถตระหนักถึงการกระทำของเขาว่าเป็นสิ่งผิดและรุนแรง

4. วัยรุ่นผู้ชายบางคนที่มีคู่วาง จะมีความคิดผิด ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศและเรื่องสัมพันธ์ภาพ โดยคิดว่าหากคู่วางของเขาปฏิเสธหมายถึงว่าเธอต้องการให้มีการกระตุ้นอารมณ์บ้าง มีการชักชวนด้วยวาจา หรือใช้กำลังนิดหน่อย และบางคนก็พยายามกระทำโดยเลียนแบบจากสื่อลามก

5. วัยรุ่นกระทำผิดทางเพศหลายคนเติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรง ได้แก่ การตีตบ การใช้ยาเสพติด และมีการใช้ความรุนแรงระหว่างพ่อกับแม่ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่เสมอ ๆ การได้เห็นภาพเช่นนี้อยู่ทุกวันจะทำให้วัยรุ่นเกิดการเรียนรู้ว่าความโกรธ ความขัดแย้งในใจ และความต้องการส่วนตัวสามารถจัดการได้โดยการใช้กำลังและความรุนแรง

ซึ่งตามผลการศึกษาวิจัยในต่างประเทศ ได้สรุปลักษณะทั่วไปของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศดังนี้ (Karpman Benjamin, 1962 อ้างถึงใน สุรพล ศรีวงศ์, 2531, น. 12)

1. เซอร์ปัญญา (Intelligence) นักวิจัยส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าผู้กระทำผิดเกี่ยวกับเพศโดยทั่ว ๆ ไปมีเซอร์ปัญญาปานกลางคือเท่ากับคนธรรมดาสามัญทั่วไป

2. การศึกษา (Education) ส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดมีความรู้แค่ประถมศึกษาที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ ก็มีแต่น้อยมาก

3. อาชีพ (Occupation) ส่วนใหญ่ของผู้กระทำผิดเป็นพวกกรรมกรหรือคนงานที่ไม่ได้ใช้ฝีมือ

4. การมีครอบครัว (Marital status) ผู้กระทำผิดประเภทนี้มักเป็นคนโสด นอกจากกรณีการนำอวัยวะสืบพันธุ์ออกแสดงในที่เปิดเผย (Exhibitionism) เท่านั้นที่เกิดกับคนมีครอบครัวแล้วมาก

5. อายุ (Age) ตามผลการวิจัย นักวิจัยหลายคนพบว่าอายุของผู้กระทำความผิดมักจะสูงกว่า 30 ปีขึ้นไป แต่อีกหลายคนค้นพบว่าต่ำกว่า 30 ปี ที่มีความเห็นตรงกันก็คือการข่มขืนโดยใช้กำลังและการนำอวัยวะสืบพันธุ์ออกแสดงในที่เปิดเผยมักเกิดกับคนหนุ่ม ส่วนคนสูงอายุมักทำผิดเกี่ยวกับเด็ก รวมทั้งการกระทำชำเราระหว่างเพศเดียวกัน (Sodomy)

6. เพศ (Sex) ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ที่เป็นหญิงมีน้อยมาก ถ้ามีก็เป็นความผิดประเภทโสเภณี

7. บุคลิกภาพ (Personality) นักวิจัยต่าง ๆ มีความเห็นพ้องต้องกันว่าผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศมักจะเป็นบุคคลที่ค่อนข้างขี้อายและไม่ก้าวหน้าในด้านรูปร่าง ไม่อาจบอกได้ว่าจะต้องมีลักษณะอย่างไร แต่มีอยู่สิ่งหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันเป็นส่วนใหญ่คือ ผู้กระทำความผิดประเภทนี้มักจะมีความผิดปกติทางจิตอย่างใดก็อย่างหนึ่ง

1.4 แนวคิดจิตวิทยาวัยรุ่น

คำว่า “วัยรุ่น” ในภาษาอังกฤษคือ Adolescence ซึ่งมาจากคำภาษาละตินว่า Adolescere แปลว่า พัฒนาการสู่ความเจริญเติบโตพ้นจากความเป็นเด็กหรือการก้าวไปสู่วุฒิภาวะ (To Grow into Maturity)

สุชา จันทรโสม (2529, น. 2-3) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็กเป็นวัยที่เป็นสะพานไปหาวัยผู้ใหญ่ ไม่มีเส้นขีดขั้นที่แน่นอนว่าเริ่มเมื่อใดและสิ้นสุดวัยเมื่อใด แต่เรากำหนดเอาความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและรูปร่างเป็นสำคัญ และถ้าหากจะกำหนดลงไปว่าเริ่มเมื่อใดก็คือเด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือน (Men-struation) ส่วนเด็กชายเริ่มตอนที่มีอสุจิ (Sperm)

กล่าวโดยสรุปก็คือวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญาและสังคม

พัฒนาการของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการและมีวุฒิภาวะตามวัยที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวัยเมื่อเทียบกับช่วงชีวิตช่วงอื่น เป็นวัยที่เด็กเผชิญกับปัญหาท้าทายในแทบทุกเรื่อง การเข้าใจพฤติกรรมของเด็กวัยนี้จำเป็นต้องเข้าใจถึงพัฒนาการตามวัยของเขา ซึ่งหากวัยรุ่นมีพัฒนาการในแต่ละด้านดำเนินไปอย่างมีแบบแผน วัยรุ่นก็ย่อมมีสุขภาพกายและใจที่ดี พร้อมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์

1. พัฒนาการทางกาย

เด็กผู้หญิงจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นก่อนเด็กผู้ชายประมาณ 1-2 ปี โดยเฉลี่ยแล้วเด็กหญิงจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นอายุ 12 ปีครึ่ง ส่วนเด็กชายจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุ 14 ปี ในวัยนี้การเจริญเติบโตของลักษณะทางเพศจะเห็นได้ชัดและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยเด็กหญิงจะมีประจำเดือน มีขนขึ้นบริเวณอวัยวะเพศและรักแร้ สะโพกและทรงอกขยาย ขณะที่เด็กชายจะมีการหลั่งน้ำอสุจิ มีขนขึ้นบริเวณอวัยวะเพศและรักแร้ ขนตามลำตัวและใบหน้าจะมากขึ้น มีหนวด

เคราไหลช่ยายกว้าง ลูกกระเดือกใหญ่ขึ้น มีการรัดตัวของกล้ามเนื้อไหล่ ต้นขาและน่องมาก เสี่ยงแตกห้าว การทำงานอวัยวะภายในโดยเฉพาะต่อมไร้ท่อต่าง ๆ เช่น ต่อมไทรอยด์ ต่อมเพศ ซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการมนุษย์ได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ โดยขับฮอร์โมนออกมาเพื่อกระตุ้นให้อวัยวะบางแห่งของร่างกายทำงานได้ดียิ่งขึ้น (ชาติวุฒิ กังวล, 2542, น. 22)

2. พัฒนาการทางอารมณ์

ความเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตทางร่างกายทั้งภายในและภายนอก กระทั่งกระทบกระเทือนแบบแผนอารมณ์ของเด็กวัยแรกนุ่นและวัยร่น เด็กมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว มีความเข้มของอารมณ์สูง ไม่มั่นคง ระดับความเข้มของอารมณ์แต่ละอย่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพดั้งเดิมของเด็ก ขึ้นอยู่กับตัวเราที่ทำให้เด็กเกิดอารมณ์ เด็กแต่ละคนเริ่มแสดงกระบวนบุคลิกอารมณ์ประจำตัวออกมาให้ผู้อื่นทราบได้อย่างเด่นชัดแล้วในขณะนี้ เช่น อารมณ์ร้อน อารมณ์วิตกกังวล อารมณ์อ่อนไหวง่าย เจ้าอารมณ์ ขี้โอ้อวด ฯลฯ มีความรู้สึกด้อยเด่นในแง่อะไร ฝ่ายตัวเด็กก็สามารถรู้และรับทราบได้และจะยิ่งทวีขึ้นในระยะปลายวัยร่น บางคนเรียก ลักษณะอารมณ์ของเด็กวัยร่นว่าเป็นแบบพายุบูแคม (storm and stress) อารมณ์ที่เกิดกับเด็กวัยร่นนั้นมีทุกประเภท อาทิ รัก ชอบ โกรธ เกลียด อิจฉา วิชา ใ้อวด แง่ดี ถือดี เจ้าทิฐิ อ่อนไหว หลงใหล ร่นวายใจ เห็นอกเห็นใจ สับสน หงุดหงิด ฯลฯ ไม่ว่าอารมณ์ประเภทใดมักมีความรุนแรง อ่อนไหวง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย ควบคุมอารมณ์ยังไม่สู้ดี ไม่ค่อยเข้าใจระดับพอดี บางครั้งพลุ่งพล่าน บางครั้งเก็บกด บางคนมั่นใจสูง บางคราวไม่แน่ใจ บางคราวเห็นแก่ตัว บางคราวเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นพิเศษ บางครั้งยอมอะไรง่าย ๆ บางครั้งดื้อรั้นดิ่งดันเอาแต่ใจตนเอง เพราะลักษณะอารมณ์ของเด็กวัยร่นเป็นเช่นนี้ บุคคลต่างวัยจึงต้องใช้ความอดทนมากเพื่อจะเข้าใจและสร้างสัมพันธ์กับพวกเขา เนื่องจากเข้ากับบุคคลต่างวัยมาก เด็กวัยร่นจึงเกาะกลุ่มกันได้ดีมากเป็นพิเศษ กว่าวัยอื่น ๆ เพราะเข้าใจและยอมรับกันและกันได้ง่าย อย่างไรก็ตามเด็กวัยร่นที่มีพัฒนาการในวัยที่ผ่านมามีด้วยดี ปรับตัวได้ดี ก็ไม่จำเป็นว่าต้องมีสภาพของอารมณ์ที่สับสน หรือมีลักษณะเป็นพายุบูแคม หรือถ้ามีก็เป็นช่วงสั้นและไม่รุนแรง (ศรีเรือน แก้วกังวล, 2549, น. 336)

3. พัฒนาการทางสังคม

เนื่องจากวัยร่นมีการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง คือเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ความคิดและอารมณ์ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในการเข้าสังคมด้วย ส่วนใหญ่วัยนี้ต้องการความเป็นอิสระ ทำตัวเหินห่างจากสมาชิกในครอบครัว แต่จะติดกลุ่มเพื่อน ความรู้สึกไว ไม่ชอบการรบกวนจากครอบครัว เริ่มสนใจในเพศตรงข้าม

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2549, น. 337-340) กล่าวว่าเด็กให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัยมากกว่าในระยะวัยเด็กตอนกลาง เด็กจับกลุ่มกันได้นานแน่นแฟ้นและผูกพันกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น กลุ่มของเด็กไม่มีเฉพาะเพื่อนเพศเดียวกันเท่านั้น แต่มีเพื่อนต่างเพศเข้ามาสมทบด้วย เด็กที่สามารถเข้ากลุ่มได้และมีกลุ่มในระยะวัยเด็กตอนกลางจะเข้ากับกลุ่มและมีชีวิตทางสังคมที่สนุกสนานได้ดีกว่าเด็กที่ไม่รู้มีพัฒนาการดังกล่าวในช่วงวัยที่ผ่านมา เด็กเริ่มลดความเอาใจใส่กับบุคคลต่างวัยไม่ว่าเป็นผู้ใหญ่หรือเด็กกว่า ระยะนี้จึงเริ่มต้นชีวิตกลุ่มที่แท้จริง (Gang age) การเปลี่ยนแปลงทางกายอย่างรวดเร็วและมากมายเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กรวมกลุ่ม เพราะสามารถร่วมทุกข์ร่วมสุขแก้ไขและเข้าใจปัญหาของกันและกันดีกว่าคนต่างวัย ซึ่งมีความคับอกคับใจต่างกัน กลุ่มยังสนองความต้องการทางสังคมด้านต่าง ๆ ซึ่งเด็กต้องการมากในระยะนี้ เช่น การเป็นบุคคลสำคัญ การต่อต้านผู้มีอำนาจ การหนีสภาพน่าเบื่อของบ้าน ฯลฯ เมื่อเด็กรวมกลุ่มเด็กจะสร้างกฎระเบียบ ภาษา ประเพณีประจำกลุ่ม เพื่อให้เฉพาะสมาชิกของกลุ่มเท่านั้น และสมาชิกในกลุ่มทุกคนจำต้องประพฤติปฏิบัติตาม มิฉะนั้นแล้วอาจหมดสภาพการเป็นสมาชิกและต้องหากลุ่มใหม่ต่อไป

การรวมเป็นกลุ่มของเด็กเป็นไปโดยธรรมชาติ เด็กเลือกเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยไม่มีใครตั้งกฎเกณฑ์ไว้ให้ต้องทำ เช่นเป็นกลุ่มที่เข้าได้กับแนวโน้ม แบบบุคลิกภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัวของตน ทั้งความสนใจ ค่านิยม สติปัญญา ความมุ่งมั่นในชีวิต และอื่น ๆ บุคคลต่างวัยมีอิทธิพลในการเลือกกลุ่มและจับกลุ่มของเด็กไม่สู้มากนัก จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มมีความสำคัญต่อชีวิตจิตใจและอนาคตของเด็กอย่างมากที่สุด ครอบครัวเริ่มมีอิทธิพลน้อยลง ฉะนั้นลักษณะชีวิตของกลุ่มจึงเป็นเครื่องชี้ชะตาชีวิตของเด็กในระยะวัยรุ่นและระยะผู้ใหญ่ ประเด็นเดียวกับครอบครัวมีความสำคัญต่อการสร้างฐานชีวิตของบุคคลในระยะวัยทารกและวัยเด็กตอนต้น

เด็กรู้สึกเป็นสุข ปลอดภัย และสบายใจในการเล่น เทียว เรียน กิน นอน ทำงาน กับเพื่อนร่วมวัยมากกว่าปฏิบัติกิจดังกล่าวร่วมกับบุคคลต่างวัย ระยะวัยนี้พวกเขาสนใจบุคคลที่มีชีวิตจิตใจจริง ๆ มากกว่าเพื่อนในวันหรือเพื่อนในหนังสือ สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมวัยถึงความเข้มสูงสุดประมาณระยะตอนกลางของวัยรุ่น

การคบเพื่อนร่วมวัยเป็นพฤติกรรมสังคมที่สำคัญยิ่งต่อจิตใจของเด็กวัยรุ่น แต่การคบเพื่อนก็ย่อมมีทั้งคุณและโทษ เพื่อนอาจเป็นผู้ประคับประคองจิตใจของวัยรุ่นในยามทุกข์ร้อนชี้แนะสิ่งมีประโยชน์ เพื่อนทำให้วัยรุ่นรู้สึกแตกต่างคนต่างเป็นเจ้าของชีวิตของกันและกัน โลกนี้มีที่รักและมีผู้รักและอื่น ๆ แต่ในมุมกลับกัน เพื่อนก็อาจชักนำวัยรุ่นไปในทางเสื่อมถอย ผู้เป็น

อาชญากรรมวัยรุ่นมากมายในแทบทุกประเทศนั้น เมื่อค้นหาสาเหตุก็มักจะพบว่าปัจจัยหนึ่งเกิดจากเพื่อนชักจูง ประวัติเด็กวัยรุ่นตามสถานศึกษาที่เสียคน เสียเด็กไปโดยประการต่าง ๆ เช่น เกเร ตีดยาเสพติดนั้น ล้วนมีสาเหตุสำคัญจากการถูกเพื่อนชักจูง เพราะจิตใจวัยรุ่นนั้นละเอียดอ่อน เปราะบางกับ “การมีเพื่อนและการไม่มีเพื่อน” ฉะนั้นการรู้จักคบเพื่อนที่ดี ที่จะชักจูงเขาไปในทางที่ดี จึงเป็นพฤติกรรมที่สำคัญของวัยรุ่น วัยรุ่นทุกคนควรสำนึกถึงสุภาษิตไทยอันไม่มีวันตาย ที่ว่า “คบเพื่อนดีเป็นศรีแก่ตัว คบเพื่อนชั่วพาตัวอัปปาง

เด็กที่เข้ากลุ่มมีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม ยอมรับเอาค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจของกลุ่มด้วยความเต็มใจ และสนิทสนมกับเพื่อนร่วมกลุ่มแน่นแฟ้น การรวมกลุ่มทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็นผู้ใหญ่ ผู้ทรงอำนาจ ต่อต้านกรณีที่เขาเห็นว่าไม่ยุติธรรม การชักนำให้เด็กวัยรุ่นรวมกลุ่มกันเพื่อปฏิบัติกิจกรรมที่วัยรุ่นชอบ เป็นอุดมคตินั้น ทำได้ง่ายมากกว่าวัยอื่น ๆ ทั้งหมด การเคลื่อนไหวเรียกร้องรัฐธรรมนูญในประเทศไทยเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2516 เป็นตัวอย่างสนับสนุนข้อเท็จจริงเหล่านี้

ระยะนี้เด็กไม่ต้องการแต่เพียงรวมกลุ่มกันเท่านั้น แต่ต้องการสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิกในกลุ่มแบบผู้ใหญ่อีกด้วย เพราะเด็กสำนึกว่าตนเริ่มเป็นผู้ใหญ่แล้ว ถ้าเด็กสามารถเข้ากับเพื่อนร่วมกลุ่มได้ดี เขาย่อมมีความรู้สึกว่าเป็นผู้ปกครองและผู้ใหญ่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเขามีความสำคัญต่อตัวเขาน้อยกว่าเพื่อน ถ้าเปรียบเทียบกับวัยต่าง ๆ แล้ว ระยะวัยรุ่นเป็นระยะที่คนมีความรู้สึกต้องการผูกพันกับเพื่อนและกลุ่มมากกว่าวัยอื่น

4. พัฒนาการทางความคิดหรือสติปัญญา

เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเซลล์สมองของเด็กส่วนใหญ่พัฒนาใกล้เต็มที่แล้ว ทำให้การคิดอ่านของวัยรุ่นมีความสามารถเพิ่มขึ้น มีความกระตือรือร้นมากขึ้น ความจำดี ใช้ความคิดของตนได้อย่างมีเหตุผลและลึกซึ้ง แต่จะขาดความรอบคอบและยับยั้งชั่งใจ

เด็กวัยรุ่นชอบวิพากษ์วิจารณ์ ชอบทลายปัญหา เด็กที่มีสมองดีสามารถมีสมาธิในการทำงานมากขึ้นและนานขึ้นกว่าเดิม เด็กสมองไม่ค่อยดีช่วงความสนใจงานเฉพาะหน้ามักสั้น และทำงานยาก ๆ ไม่ค่อยได้ เด็กที่มีสติปัญญาสูง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดวางแผนอนาคต มีอารมณ์มั่นคง กล้าสู้ปัญหา แก้ไขปัญหาชีวิตและเหตุการณ์ประจำวันได้ เด็กวัยรุ่นมีกระบวนการคิดแบบต่าง ๆ มากมาย ยกตัวอย่างเช่น

1. รู้จักคิดเป็นเหตุเป็นผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ

2. รู้จักคิดแบบวิทยาศาสตร์ (scientific thinking) ซึ่งรวมถึงลักษณะคิดวิเคราะห์ (analyzation) วิพากษ์วิจารณ์ (criticism) คิดอย่างมีระเบียบแบบแผน (systematic thinking) ต้องการคิดนี้ด้วยตัวเอง ะยะนี้เด็กจึงรู้สึกชิงช้าคำสั่งบังคับ คำสั่งให้เชื่อและต้องคล้อยตาม
3. รู้จักตัดสินใจในเรื่องยาก ๆ รวมทั้งการค้นหาข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจ
4. มีความคิดรวบยอดเรื่องราวต่าง ๆ ลึกซึ้งขึ้น ฉะนั้นจึงเชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตเข้ากับปัจจุบันและคาดหรือวางแผนสำหรับอนาคต
5. เข้าใจและมีความคิดรวบยอดเรื่องทฤษฎี กฎ ระเบียบ วินัย ฉะนั้นจึงสามารถเรียนเข้าใจเรื่องเหล่านี้ และสามารถนำไปใช้ได้ ชอบเล่นการเล่นมีกฎเกณฑ์วิธีเล่นซับซ้อน
6. รู้คิดด้วยภาษาจากความคิดภายในมากขึ้น คือคิดโดยไม่ต้องเห็นของจริง เพราะความคิดเชิงนามธรรมพัฒนามาก สามารถสร้างภาพความคิดในใจได้มากและซับซ้อน
7. รู้คิดด้วยภาพความคิดในใจ ทำให้สามารถคิดเรื่องนามธรรมที่ยาก ๆ ได้ ครั้นผสมผสานกับความสามารถคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดความรู้คิดเชิงตรรกศาสตร์ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549, น. 352)

ความต้องการของวัยรุ่น

ความต้องการ (Need) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ความต้องการเกิดขึ้นเมื่อร่างกายขาดความสมดุล หากไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดปัญหาตามมาได้

ซึ่งศรีเรือน แก้วกังวาล (2549, น. 360-361) ได้กล่าวถึงความต้องการเด่น ๆ ของวัยรุ่นคือ

1. ต้องการความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องอยู่ใต้คำสั่ง คำบังคับของผู้ใด โดยเฉพาะบุคคลผู้มีอำนาจหรือผู้สูงวัยกว่า รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะเด็กวัยรุ่นเชื่อว่าลักษณะที่เป็นเครื่องหมายของความเป็นผู้ใหญ่คือ ความเป็นอิสระจากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน
2. ต้องการมีตำแหน่ง (status) รวมทั้งต้องการความสนับสนุน (approval) ทั้งจากผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมรุ่น
3. ต้องการแสวงหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ บางครั้งรวมทั้งความท้าทาย ตื่นเต้น เกลียดความจำเจซ้ำซาก ชอบทดลอง ยิ่งถูกห้ามยิ่งอยากลอง ฉะนั้นระยะนี้เด็กวัยรุ่นไม่ว่าที่ไหน สมัยใด มักชอบฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เด็กบางคนอาจชอบลองสิ่งที่ไม่ดี ๆ เช่น ยาเสพติด ประพฤติผิดทางเพศ ต่อต้านกฎเกณฑ์ของสังคมและสถาบัน เพื่อจะดูว่าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร หรือบางคนอยากลองเพื่อประชดชีวิต

4. ความต้องการรวมพวกพ้อง มีกลุ่มก้อน เป็นความต้องการค่อนข้างสูง เพราะการรวมพวกพ้องเป็นวิถีทางให้เด็กได้รับสนองความต้องการหลายประการ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ การได้รับการยกย่อง ความรู้สึกว่ามีผู้ที่เข้าใจตน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน

5. ความต้องการความรู้สึกมั่นคง อบอุ่นใจและปลอดภัย เพราะเด็กมีอารมณ์หวั่นไหวง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย สับสนและลังเลง่าย เด็กจึงมีความต้องการเช่นนี้ค่อนข้างสูง

6. ความต้องการความถูกต้อง ความยุติธรรม เด็กถือว่าความยุติธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นผู้ใหญ่ เด็กจึงให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อความถูกต้องยุติธรรมตามทัศนะของตนเป็นอย่างยิ่ง และอยากทำอะไรหลาย ๆ อย่างเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมทั้งในแง่ส่วนบุคคลและสังคม

7. ความต้องการความงามงดงามทางร่างกาย ไม่ว่าวัยรุ่นชายหรือหญิงต้องการให้คนรู้สึกชื่นชมเกี่ยวกับรูปลักษณะของตนตามเพศของตนทั้งสิ้น เพราะคิดว่าความงามทางกายเป็นแรงจูงใจให้เข้ากลุ่มได้ง่าย เป็นที่ยอมรับของสังคม และดึงดูดใจเพศตรงข้าม ฉะนั้นจึงให้ความสำคัญใส่ต่อการออกกำลังกาย ลักษณะอาหารที่รับประทาน ทรงผม เสื้อผ้า เครื่องประดับ สุขภาพอนามัย ความงามงดงามทางกาย นับเป็นส่วนหนึ่งของความภูมิใจและมั่นใจตัวเองของวัยรุ่นด้วย

8. ความต้องการประพฤตินิยมตามบทบาททางเพศของตน เป้าประสงค์เหล่านี้ลึกซึ้งมากในขณะนี้ ผู้ที่มีความรู้สึกว่าเป็นตนเอง “ไม่สมเป็นชายชาติตรี” หรือ “ไม่สมเป็นหญิงสาว” จะรู้สึกไม่แน่ใจและไม่สบายใจเกี่ยวกับตนเอง ความสับสนเช่นนี้ถ้าบังเกิดกับคนใดแล้ว ผู้นั้นย่อมพยายามแก้ไขทุกวิถีทาง โดยทั่วไปทั้งหญิงและชายวัยรุ่นพยายามจะประพฤตินิยมเพื่อให้ “ดูงดงามสมเป็นสุภาพสตรี” หรือ “ดูแข็งแรงบึกบึนสมเป็นชายชาติตรี” ตามแบบที่ตนนิยม ส่วนผู้ที่รู้ดีว่ามีบทบาททางเพศแบบลักเพศก็มักรวมกลุ่มกับผู้มีลักษณะคล้ายกัน ยิ่งสังคมปัจจุบันยอมรับสิ่งเหล่านี้อย่างเปิดเผย การรวมกลุ่มของพวกนี้ในสังคมเพศของตัวเองก็ยิ่งเกาะกลุ่มกันแน่นแฟ้นและเปิดเผยยิ่งขึ้น

2. ทฤษฎีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) จิตแพทย์และศาสตราจารย์ทางประสาทวิทยาชาวออสเตรีย ได้นำเสนอโครงสร้างของบุคลิกภาพของมนุษย์ว่ามี 3 ส่วนเชื่อมโยงกัน คือ อิด (Id), อีตตา (Ego) และอภีตตา (Superego)

อิด (Id) เป็นแหล่งรวมแรงขับ แรงกระตุ้น ความปรารถนา และสัญชาตญาณทั้งหลาย อิดเป็นตัวแทนของประสบการณ์ที่สั่งสมเก็บไว้ในใจของบุคคล และจะไม่ยอมรับรู้เกี่ยวกับการพิจารณาหาความจริงอย่างมีหลักเกณฑ์ อิดจะไม่สามารถอดกลั้นต่อสภาพอารมณ์ที่ไม่พึงปรารถนาหรือความไม่พอใจได้ และเมื่อระดับอารมณ์เพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเกิดจากสิ่งเร้าภายนอกหรือสิ่งเร้าภายใน อิดจะตอบโต้ทันทีเพื่อปลดปล่อยความเครียด อันจะทำให้บุคคลนั้นกลับสู่ความสบายใจหรือสภาพปกติ (โสภา ชปิลมันน์, 2536, น. 13) หากจะกล่าวโดยสรุปก็คือ อิดเป็นอารมณ์ตามสัญชาตญาณที่เป็นพลังในการผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมที่มุ่งสนองตอบความต้องการของตนเอง หรือสัญชาตญาณดิบในตัวของมนุษย์นั่นเอง

อีตตา (Ego) ทำหน้าที่สนองตอบความต้องการของอิด โดยยึดเอาเหตุผลและข้อเท็จจริงเป็นหลัก และทำหน้าที่เป็นตัวกลางจัดการระหว่างความต้องการที่ไร้เหตุผลของอิดกับภาวะความเป็นจริงของโลกภายนอก.... นอกจากนี้อีตตายังเป็นตัวควบคุมการตัดสินใจอันนำไปสู่การกระทำ เป็นตัวเลือกลักษณะของสภาวะแวดล้อมที่จะตอบโต้ และเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจว่าความต้องการใดควรจะใช้การกระทำออกมาในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสม และทำให้เกิดความพอใจขึ้นได้ ในการแสดงบทบาทที่สำคัญนี้ อีตตาจะต้องผสมผสานความต้องการกับภาวะความเป็นจริง ซึ่งบ่อยครั้งนำไปสู่ความขัดแย้งในจิตใจหรือความคับข้องใจ...หากบุคลิกภาพของมนุษย์ประกอบด้วยอิดกับอีตตาเพียงสองส่วน อีตตาก็จะสนองตอบความต้องการของอิด แต่โดยความเป็นจริงอีตตาจะถูกควบคุมอีกระบบคือมโนธรรม (โสภา ชปิลมันน์, 2536, น. 14-15)

มโนธรรมหรืออภีตตา (Superego) เป็นพลังที่หนุนให้บุคคลกระทำแต่ความดีเพื่อส่วนรวม เป็นพลังเหนี่ยวรั้งไม่ให้บุคคลกระทำความชั่ว มโนธรรมหรืออภีตตาจะพัฒนามาจากการได้รับการอบรมสั่งสอนตั้งแต่ในวัยทารกผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมโดยพ่อแม่ มโนธรรมหรืออภีตตาจะคอยควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคลให้อยู่ในวิถีทางที่สังคมยอมรับ ผ่านการ

เรียนรู้โดยการได้รับรางวัล เมื่อกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและได้รับการลงโทษเมื่อกระทำผิด หรือกระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ (โสภา ชปัดมันน์, 2536, น. 15)

โดยปกติแล้วการทำงานของจิต อึดตา และอภิอึดตา จะมีความสมดุลระหว่างกัน หากแต่เมื่อใดก็ตามที่อึดตาไม่สามารถประนีประนอมกันได้ระหว่างความต้องการของอึดกับข้อห้ามของอึดตา ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นภายในสภาวะจิตของบุคคลนั้น หากอึดแข็งแรงกว่าจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามใจชอบของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงกฎหมาย หรือระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม ในทางตรงกันข้ามหากอภิอึดมีความแข็งแรงกว่าอึด ความต้องการของอึดก็就会被ผลักดันเข้าไปในจิตใต้สำนึก หากว่าความต้องการของอิดถูกรวบรวมสะสมไว้มากเข้าก็จะระเบิดปะทุและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้นออกมาภายในวันหน้าได้ (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 62)

นอกจากนี้ Freud (อ้างถึงใน ยศ สันตสมบัติ, 2531, น. 109) กล่าวว่า sex เป็นแรงขับเคลื่อน ซึ่งเป็นพลังทางจิต (Psychic energy) ที่เป็นตัวทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนเรียกว่าลิบิโด (Libido) ซึ่งอยู่ในรูปต่าง ๆ กันตามวัย เช่น Self love มีในวัยทารก, Oedipus complex มีในวัยเด็ก, Homosexual มีในวัยรุ่น และ Heterosexual มีในวัยผู้ใหญ่ พลังขับเคลื่อนนี้ถ้าไม่ได้แสดงออกจะถูกเก็บกดไว้ในจิตใต้สำนึก และเมื่อมีกำลังแรงสูงก็จะเป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมรูปแบบต่าง ๆ ออกมา

ส่วนความก้าวร้าวนี้เป็นตัวที่เกิดจากสัญชาตญาณ หรือแรงขับที่ได้จากสัญชาตญาณ ซึ่งความก้าวร้าวนี้เป็นสัญลักษณ์ของความป่าเถื่อนในบางคราว Freud ได้เปรียบเทียบว่า Sex เปรียบได้กับสัญชาตญาณแห่งการดำรงชีพ (Life Instinct) และเปรียบ Aggression ว่าเป็นสัญชาตญาณแห่งความตาย (Death Instinct) แต่คนทั่วไปมักเรียกแรงขับประการนี้ว่า Sex และ Aggression กันเป็นส่วนมาก ซึ่งตรงกับที่ Heusman และคณะ พบว่า วัยรุ่นที่ก้าวร้าวที่มีอายุ 22 ปีขึ้นไป โดยศึกษาพร้อมกับพ่อแม่ รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 600 ราย พบว่า ความก้าวร้าวเป็นตัวการนำไปสู่การมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม รวมไปถึงการมีพฤติกรรมที่ขัดต่อระเบียบข้อบังคับของสังคม การประกอบอาชญากรรม การทุบตีคู่สมรส และการกระทำผิดกฎหมาย ฯลฯ นอกจากนี้ Freud ได้พยายามศึกษาและอธิบายอารมณ์ของมนุษย์ Freud ถือว่า อารมณ์พอใจที่ทารกได้รับมีพื้นฐานคลุกเคล้ากับอารมณ์ทางเพศทั้งสิ้น และสัญชาตญาณทางเพศของมนุษย์จะมีความเจริญคลี่คลายเป็นระยะ ๆ นับแต่วัยทารก จนถึงวัยผู้ใหญ่

ลำดับขั้นการพัฒนาทางจิตที่เกี่ยวกับเพศของ فروยด์

ซิกมันด์ فروยด์ (Sigmund Freud, 1981, pp. 51-54) ได้แบ่งพัฒนาการทางเพศออกดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 Oral Stage ช่วงนี้อายุเริ่มตั้งแต่แรกคลอดจนถึงอายุ 1 ขวบ ช่วงนี้ความสุขของเด็กจะอยู่ที่ปาก และเป็นระยะที่เด็กต้องการพึ่งพาจากผู้อื่นอย่างมาก เด็กจำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดูจากบุคคลอื่น เพื่อให้เด็กมีความสุข ความพอใจระยะนี้ นั่นคือ เด็กจะต้องได้รับการกระตุ้นในบริเวณปาก ลิ้น กระพุ้งแก้ม

ขั้นตอนที่ 2 ความสุขอยู่ที่ทวารหนัก Anal Stage เป็นระยะเข้าสู่ขบวนการที่สอง แหล่งของความพึงพอใจจะเคลื่อนจากปากไปสู่อวัยวะถ่าย ในระยะนี้ทารกจะได้รับการฝึกหัดให้ถ่ายตรงตามเวลา ฟรอยด์เชื่อว่าการที่พ่อแม่เข้มงวดหรือปล่อยปละละเลยมากเกินไปในเรื่องนี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก คือ เด็กจะเกิดความขัดแย้งใจ ซึ่งจะติดตัวไปจนโต คืออาจจะทำให้เด็กกลายเป็นคนที่มีนิสัยเจ้าระเบียบปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยความเคร่งครัด หรืออีกทีก็อาจกลายเป็นสกปรกไปเลยได้

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นหลงเพศ Phallic Stage วัยของเด็กอยู่ระหว่าง 4-7 ปี วัยนี้ทุกคนทั้งเพศชายและเพศหญิงจะต้องการสัมพันธ์ทางอันแนบแน่นจากพ่อแม่เป็นพิเศษ (Love for Parents) เด็กเริ่มพัฒนาความรู้สึกผูกพันทางจิตใจขึ้น เด็กชายจะเกิดความรักในตัวเองมากกว่ารักพ่อ ส่วนเด็กหญิงจะรักพ่อกว่าแม่ ทำให้เกิดความยุ่งยากใจขึ้น ฟรอยด์เรียกว่าเกิดปม ข้นชื่อ ว่า ปมเอดิปัส (Oedipus complex) ทางแก้ไขของปมนี้ก็คือ เด็กชายจะหันไปร่วมมือร่วมใจเลียนแบบจากพ่อ มีวิธีการดำเนินพฤติกรรมแบบพ่อ ถ้าเราถามเด็กชายเล็ก ๆ ว่าโตขึ้นจะเป็นอะไร มักจะได้คำตอบว่า อยากเป็นเหมือนพ่อ ส่วนเด็กหญิงก็จะหันไปเลียนแบบวิธีการดำรงชีวิตเหมือนแม่ นอกจากนี้เด็กในวัยนี้จะมีความสุข ความพอใจที่ได้รับลูบล้ออวัยวะเพศของตนเอง

ในกรณีที่เด็กไม่สามารถผ่านขั้นพัฒนาการทางเพศไปได้ เพราะพ่อแม่ไม่สามารถเป็นแบบที่ดี มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม เด็กก็จะเลียนแบบบทบาททางเพศจากบุคคลใกล้ชิด

ขั้นตอนที่ 4 Latency stage ช่วงนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 6-12 ขวบ เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าสู่โรงเรียน ความสนใจทางเพศ มีการเก็บกดในระยะสั้น ๆ เด็กจะมุ่งความสนใจไปยังสิ่งแวดล้อมรอบตัว และพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมให้ได้ เป็นระยะที่สำคัญมากในด้านพัฒนาการทางสังคม ถ้าพัฒนาการใน 3 ระยะแรกผ่านพ้นไปด้วยดี เด็กจะเกิดความสงบ และมีการเตรียมตัวก้าวเข้าสู่ระยะสุดท้ายให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 Genital Stage ระยะนี้จัดว่าเป็นระยะวัยรุ่นขึ้นไป อายุ 12-18 ปี และเป็นพัฒนาการขั้นสุดท้ายของฟรอยด์ ลักษณะที่สำคัญของวัยนี้คือ เด็กมีพัฒนาการทางเพศอย่างรวดเร็ว หลัง Libido ซึ่งเป็นแรงขับทางเพศจะทำงานอย่างเข้มแข็งในลักษณะที่ว่าเกิดความรู้สึกรักในผู้อื่นเห็นประโยชน์ส่วนรวม มีการวางแผนในอนาคต เด็กวัยรุ่นจะนึกถึงการแต่งงาน การมี

ความสุขจากการร่วมเพศ และประการสำคัญเด็กวัยรุ่นจะแสวงหาความสุขตามสภาพความเป็นจริงและมีการปฏิบัติตามสังคมซึ่งเคยปฏิบัติต่อ ๆ กันมา

อย่างไรก็ตาม พัฒนาการทางเพศบางครั้งก็ผิดปกติหรือล่าช้าไปก็ได้ เราจะพบว่าคนบางคนยังติดพ่อแม่เหมือนเด็ก ๆ บางคนก็รักคนเพศเดียวกัน แม้แต่ผู้ที่มีพัฒนาการทางด้านนี้ปกติก็ยังพบว่า บางครั้งมองเห็นไม่ชัดแจ้งลงไปว่าแต่ละระยะเป็นอย่างไร

Freud ได้สรุปว่า พฤติกรรมแทบทุกอย่างของมนุษย์มีสาเหตุจากแรงจูงใจทางเพศ หรือแรงผลักดันทางเพศทั้งสิ้น ส่วนความก้าวร้าวนั้นก็เกิดขึ้นควบคู่กับแรงผลักดันทางเพศตลอดเวลา

การอบรมหรือการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้รู้จักการควบคุม เพื่อรู้จักแสดงออกพฤติกรรมทางเพศได้อย่างเหมาะสม เกิดความรู้เรื่องสรีระทางร่างกาย มีทัศนคติที่ดีในเรื่องเพศ รู้จักการเคารพยกย่องเพศตรงข้าม เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็สามารถมีความสุขในเรื่องเพศได้ ตามปกติวิสัยของมนุษยชาติมีพฤติกรรมที่ดีในเรื่องเพศ ในขณะเดียวกันถ้าสังคมใดไม่อนุญาตให้คนในสังคมได้รับความรู้ที่ไม่ถูกต้องในเรื่องเพศ มีทัศนคติที่ถูกต้อง พฤติกรรมทางเพศของคนในสังคมนั้นจะเป็นไปอย่างถูกต้อง พฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติส่วนใหญ่มาจากการเลี้ยงดูที่ผิดแบบแผนของครอบครัว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเพศชายจะมีพฤติกรรมทางเพศในรูปแบบแปลกมากกว่าหญิง อาจเป็นผู้ชายมีความสนใจหรือมีแรงขับทางเพศมากกว่าผู้หญิง

ปัจจุบันปัญหาเรื่องเพศของมนุษย์มีหลายลักษณะ แต่ในสังคมไทยมีผู้ให้ความสำคัญไม่มากนัก เนื่องจากค่านิยมที่เห็นว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องต่ำต้อยไม่สมควรที่จะมีการกล่าวถึงซึ่งยังเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง เพราะความต้องการทางเพศของมนุษย์เป็นสิ่งปกติและมีความจำเป็นในการดำรงชีวิต การแสดงออกซึ่งความต้องการทางเพศแสดงในลักษณะเบี่ยงเบน จะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และนำไปสู่ปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคมต่อไป (สมชาย อินโด, 2536, น. 10-11)

2.2 ทฤษฎีแก้ตัวหรือทฤษฎีการโยนความผิด (Techniques of Neutralization Theory)

ทฤษฎีแก้ตัวนี้เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ทฤษฎีนี้บางท่านแปลว่าทฤษฎีวิธีการเพื่อความเป็นกลาง ประเด็นความคิดมีอยู่ว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดเพราะการเรียนรู้เทคนิคของการแก้ตัว แทนที่เด็กจะมาเรียนรู้ค่านิยมทางศีลธรรม ซึ่งเป็นที่นิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม เด็กกลับเรียนรู้ค่านิยมในสิ่งที่ตรงกันข้าม ทฤษฎีนี้เป็นความคิดของ

ไซคิส และแมตซา (Sykes and Matza) (Gresham M. Sykes and David Matzon in Wolfgang and Others อ้างถึงใน อรรถนพ ชูบำรุง, 2527, น. 73-75) ทั้งสองท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคในการแก้ตัวไว้ดังต่อไปนี้

1. ปฏิเสธความรับผิดชอบ (the denial of responsibility) ผู้กระทำผิดใช้เทคนิคโดยโยนความรับผิดชอบให้คนอื่นหรือสิ่งอื่น ๆ เช่น อาจจะกล่าวว่าเป็นอุบัติเหตุ เป็นเพราะแรงกดดันจากภายนอกซึ่งตนไม่อาจจะควบคุมได้ เช่น ความเกลียดชังจากพ่อแม่ การมีเพื่อนเลว สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ผู้กระทำผิดกระทำตนคล้าย ๆ ลูกบิลเลียดกลมกลิ้งไปมา เพราะแรงกระทำของผู้อื่นหรือสิ่งอื่น

2. ปฏิเสธการกระทำร้าย (the denial of injury) เทคนิคในประการที่สองเกี่ยวข้องกับอันตรายหรือผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเด็กหรือเยาวชน เป็นเวลานานมาแล้วที่กฎหมายอาญาได้แยกแยะให้เห็นถึงอาชญากรรมที่แตกต่างกัน 2 ประการคือ อาชญากรรมที่มีผิดในตัวของมันเอง (หมายถึงผิดศีลธรรม) และอาชญากรรมที่ผิดเพราะกฎหมายห้ามไว้ทั้งที่ไม่ผิดศีลธรรม เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดก็สามารถที่จะประเมินการกระทำของตนเองว่าผิดหรือไม่สิ่งที่คนอื่นเห็นว่าผิดนั้น เด็กหรือเยาวชนอาจจะตั้งคำถามขึ้นว่า คนอื่นได้รับอันตรายจากการกระทำของเขาจริงหรือเปล่า ทำให้เกิดการตีความไปได้มากมาย ตัวอย่างเช่น การกระทำการอันป่าเถื่อนใด ๆ เขาอาจจะคิดเพียงว่ามันเป็นการเล่นซุกซนของเขาเอง หรือในกรณีที่มีการขมขื่นรยยนต์เขาก็คิดว่า เป็นการยืมไปใช้ก่อนไม่เห็นเสียหายอะไร หรือในกรณีการต่อสู้กันในแก๊ง เขาก็คิดว่าเป็นการทะเลาะกันเป็นส่วนตัว เป็นต้น

3. ปฏิเสธผู้เสียหายหรือผู้ได้รับอันตราย (the denial of the victim) ข้อนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้กระทำผิดคิดว่าการกระทำของตนเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะเป็นการลงโทษผู้ที่สมควรลงโทษ หรือเป็นการแก้แค้นผู้ที่สมควรแก้แค้น จึงถือว่าผู้ได้รับการลงโทษหรือได้รับการแก้แค้นมิได้เสียหายแต่ประการใด อีกอย่างหนึ่งเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เขาก็ปฏิเสธว่าเขากระทำกับสิ่งของ มิได้กระทำความเสียหายแก่ผู้ใด ความคิดที่ว่าไม่มีเหยื่อรับเคราะห์เอง เป็นความคิดอันสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดเรื่อยไป

4. ประักปรำผู้ที่ประักปรำตน (the condemnation of the condemners) หรืออาจจะกล่าวนัยหนึ่งว่า การไม่ยอมรับนับถือคนที่ไม่นับถือตน เทคนิคประการที่สี่นี้ เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจะเบนความสนใจในพฤติกรรมของตนเองไปสู่แรงจูงใจที่ทำให้ตนกระทำผิด แรงจูงใจที่สำคัญก็คือการประักปรำจากบุคคลอื่นโดยเฉพาะผู้มีอำนาจหน้าที่ พวกเขาอาจจะกล่าวอ้างว่า ผู้ที่ประักปรำเขาเป็นคนมือถือสาปากถือศีล มีจิตมลายาในการกระทำผิด หรือมีเจตนาร้ายที่จะ

กระทำผิดเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เฉพาะกับตัวเท่านั้น เขาอาจจะมองว่าเป็นคนชั่วร้าย บังหลว งโง่เง่าและทารุณโหดร้าย พ่อแม่หรือครูก็เหมือนกัน เป็นคนมีอคติ รักลูกไม่เท่ากัน การใช้เทคนิค เช่นนี้ก็เท่ากับว่าเขาพยายามเก็บกดความผิดของตนเองและกลับโจมตีความเลวร้ายของ คนอื่นแทน

5. อ้างถึงความจงรักภักดีในระดับที่สูงขึ้นไป (the appeal to higher loyalties) เทคนิคข้อสุดท้ายนี้อาจจะอธิบายได้ว่า การที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิด มีความจงรักภักดีหรือยึดมั่นต่อสิ่งอื่น ที่เขาเห็นว่าเหนือกว่าแนวประเพณีในสังคมส่วนใหญ่ สิ่งอื่นคอยกดดันหรือทำให้เขาต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง สิ่งอื่นที่สำคัญก็คือความมีมิตรจิตมิตรใจหรือความรักต่อเพื่อน ทั้งนี้ได้หมายความว่าเขาจะไม่นับถือค่านิยมของสังคมใหญ่ แต่เขานับถือสิ่งอื่นมากกว่า เมื่อมีความขัดแย้งระหว่างการทำผิดกฎหมาย กับความรักเพื่อนหรือช่วยเพื่อน เขาก็จะเลือกเข้าข้างการ ช่วยเหลือเพื่อนไว้ก่อน แม้ว่าเพื่อนจะกระทำผิดและเขาเองก็ยอมกระทำผิดด้วย เพราะเขาคิดว่า ความรักเพื่อนนั้นสำคัญกว่าการเคารพกฎหมาย ความจริงข้อนี้เป็นที่ยอมรับกันมานานในหมู่นักวิทยาศาสตร์ทางสังคม

แมทซาร์ท มองว่าโดยทั่วไปแล้วเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายไม่ได้เห็นด้วยกับพฤติกรรมของพวกเขาคือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หากแต่เยาวชนเหล่านี้ยอมรับว่าพฤติกรรมผิดกฎหมายนั้นเป็นการละเมิดจริยธรรม แต่ว่ามีเหตุผลหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มาบรรเทาโทษ หรือทำให้พวกเขามีความรู้สึกว่าไม่ผิดหากมีพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งก็คล้ายคลึงกับเหตุบรรเทาโทษตามกฎหมาย เช่น อุบัติเหตุ การป้องกันตนเอง หรือความวิกลจริต ดังนั้นเมื่อบุคคลกระทำผิดกฎหมายก็จะมี ความรู้สึกที่ไม่ผิดและไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น หรืออีกนัยหนึ่งบุคคลจะถูกปลดปล่อยจากข้อบังคับของระเบียบหรือกฎหมาย จะเห็นว่าความคิดแนวนี้นี้ได้รับการสนับสนุนจากหลักการของกระบวนการยุติธรรมว่าด้วยการดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นชัดว่าเด็กและเยาวชนไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่ได้ก่อขึ้น หรือหากได้รับโทษก็จะได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 127)

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เชื่อว่าคนไม่ได้เกิดมารุนแรง แต่ได้เรียนรู้ที่จะก้าวร้าวจากประสบการณ์ชีวิต ประสบการณ์เหล่านี้รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นที่แสดงความก้าวร้าว เพื่อมุ่งหวังผลจากความก้าวร้าวนี้ นอกจากนี้ยังได้ดูจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์

เด็กเห็นคนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและแสดงความรุนแรง เด็กมีการเรียนรู้และเลียนแบบความรุนแรงจากสิ่งเหล่านี้ เมื่อเติบโตขึ้นได้เห็นรูปแบบของความรุนแรง ซึ่งปฏิบัติต่อเนื่องในการมีความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ลูกชายเห็นพ่อตบตีแม่และแม่ยอมให้พ่อทำเช่นนั้น เมื่อโตขึ้นเด็กคนนี้จะกลายเป็นคนที่ชอบตบตีลูกและภรรยา เป็นการเรียนรู้โดยการเลียนแบบพฤติกรรม (Behavior modeling) (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 85)

พฤติกรรมที่คนแสดงออกมานั้นเกิดมาจากกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดขึ้นจากสิ่งเร้า (Stimulus) ผ่านเข้ามากระทบกับประสาทสัมผัส ประสาทสัมผัสก็จะแปลความหมายโดยอาศัยประสบการณ์เดิม การขัดเกลาทางสังคมและอื่น ๆ ทำให้เกิดการรับรู้ (Perception) เมื่อผ่านการรับรู้แล้วคนเราจะสร้างปฏิกิริยาตอบสนอง (Responses) ต่อสิ่งเร้าที่รับรู้ เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เรียกว่าการเรียนรู้ขึ้นมา (Whittaker, 1974, pp. 74-75 อ้างถึงใน ระพีพรรณ คำหอม, 2540, น. 232)

สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่นำมาใช้ในวงการสื่อสารมวลชนนั้นก็เพื่อลดกระแสความเชื่อเรื่องอิทธิพลอันทรงพลังของสื่อมวลชน ซึ่งมีผลทำให้ต้องมีการกลับมาเปลี่ยนคำถามในการวิจัยใหม่ว่า จากคำถามเดิมที่เคยถามกันว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อบุคคล / สังคมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ก็ต้องเปลี่ยนมาเป็นคำถามใหม่ว่า “สื่อมวลชนมีอิทธิพลในรูปแบบไหน หรือมีอะไรบ้างเป็นตัวแปรแทรก (intervening factors) ที่ทำให้อิทธิพลของสื่อมวลชนแปรเปลี่ยนไป” (กาญจนา แก้วเทพ, 2540, น. 177)

นอกจากนั้น ยังมีข้อสรุปของนักนิเทศศาสตร์อีกหลายท่านที่เข้าร่วมในงานวิจัยหลาย ๆ ชิ้น เช่น แชรมม์ (Schramm, 1961) ที่สรุปว่า โทรทัศน์นั้นเป็นเพียงปัจจัยเสริมเท่านั้น หากแต่มีใช้สาเหตุหลักของการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือพฤติกรรมต่อต้านสังคมแบบต่าง ๆ แคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ได้ให้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันว่า อิทธิพลของสื่อมวลชนนั้นจะมีมากหรือน้อยก็ต่อเมื่อได้ทำงานร่วมกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว เพื่อน บรรยายาทางสังคม

2.4 ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of Imitation)

การเลียนแบบ (Imitation) หมายถึง การเข้าไปยุ่งเกี่ยวในพฤติกรรมหลังจากที่ได้มีการสังเกตพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันของบุคคลอื่น การเลียนแบบจะเกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและรูปแบบของพฤติกรรมที่ถูกสังเกต ตลอดจนผลที่ได้รับจากพฤติกรรมนั้น การสังเกตรูปแบบที่

เด่นชัดในกลุ่มบุคคลที่สำคัญและจากสื่อมวลชนนั้นมียุทธวิธีต่อพฤติกรรมที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย และการสังเกตดังกล่าวนี้ มีความสำคัญต่อการสร้างพฤติกรรมใหม่มากกว่าที่จะคงไว้หรือหยุดพฤติกรรมที่ได้สร้างขึ้นมาแล้วและมีความสำคัญต่อการรักษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งแนวคิดนี้เป็นของ Gabriel Tarde นักคิดชาวฝรั่งเศส ภายหลังได้พัฒนามาเป็นทฤษฎีการเลียนแบบ (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 117)

ของ กาเบรียล ทาร์ด ได้เสนอแนวคิดด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการเลียนแบบ โดยกฎของการเลียนแบบที่เขานำเสนอมี 3 กฎ ดังนี้

1. คนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันจะมีการเลียนแบบพฤติกรรมกัน
2. การเลียนแบบมีแนวโน้มจะแพร่จากสิ่งที่มีมากกว่าสู่สิ่งที่มีน้อยกว่า อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าบุคคลจะเลียนแบบผู้ที่มีสถานะเหนือกว่าตน เช่น ลูกเลียนแบบพ่อแม่ ลูกน้องเลียนแบบเจ้านาย เป็นต้น
3. มีการแทรกแทนพฤติกรรม โดยชี้ว่าการมีพฤติกรรมใหม่จะแทนที่พฤติกรรมเก่า เช่น นายเอปกติมักสูบบุหรี่เพียงอย่างเดียว ต่อมาเข้าไปอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่เสพยาบ้า นายเอจึงทั้งสูบบุหรี่และเสพยาบ้า หรือเดิมมีพฤติกรรมลักเล็กขโมยน้อย ต่อมาถูกจับและติดคุก เมื่อพ้นโทษออกมากลับไปปล้นแทน ซึ่งเป็นพฤติกรรมการกระทำความผิดที่เพิ่มขึ้น

ทาร์ด เชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมนั้นจะมีผลทำให้บุคคลสามารถเลียนแบบพฤติกรรมกันได้ ตัวอย่างในภาพยนตร์ ไททานิค หรือสื่อหนังสือพิมพ์ ต่างก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอาชญากรทั้งสิ้น (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 72-73)

ในแง่ของสื่อมวลชน Johnson ได้ให้ทัศนะทางอาชญาวิทยาว่าการถ่ายทอดอย่างซ้ำซากเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้กระทำผิดกฎหมายทางสื่อมวลชน จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการถ่ายทอดความคิดที่ผิดให้แก่ผู้รับรู้หรือรับฟัง ยิ่งในกรณีที่ถ่ายทอดให้เห็นว่าผู้ละเมิดกฎหมายเป็นผู้สมควรได้รับความเห็นอกเห็นใจหรือการยกย่องสรรเสริญด้วยแล้ว ก็จะเป็นอันตรายมากขึ้น อิทธิพลอย่างสำคัญของสื่อมวลชนที่เกี่ยวพันกับปัญหาการกระทำความผิดเยาวชนก็คือเป็นตัวกระตุ้นทัศนคติที่มีอยู่แล้ว หรือมีจะนั้นก็ส่งเสริมให้เห็นตามสภาพแวดล้อมที่ตนคิดว่าดีแล้ว ทั้งที่ความคิดหรือทัศนคติหรือสภาพแวดล้อมเหล่านั้น เป็นสิ่งนำไปสู่การทำผิดกฎหมายอาญา ทำให้บุคคลที่เคยคิดเห็นผิด ๆ มาก่อนพลอยมีภาพในใจที่ผิด ๆ คล้อยไปกับสื่อมวลชนที่เขาได้สัมผัส เพราะสิ่งที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนเป็นสิ่งที่ตรงกับความต้องการและผลประโยชน์ของตนเอง เป็นสิ่งที่ตนอยากหรือพร้อมที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจ แสดงว่าตนมีค่านิยมซึ่งตรงกับสื่อมวลชนที่

แสดงออกมา นี่คือนิสัยที่เป็นอันตรายของสื่อมวลชนซึ่งมอมสิ่งผิดหรือค่านิยมที่ผิด ๆ ให้แก่สาธารณชน (อนันต์ชัย เขื่อนธรรม และคณะ, 2527, น. 18)

2.5 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory)

วิธีการเรียนรู้การกระทำผิดทางอาญาจะเกิดขึ้นเหมือนวิธีการขั้นตอนการเรียนรู้ในรูปแบบพฤติกรรมปกติ และถ้าบุคคลใดมีจิตใจที่โอนเอียง หรือมีแนวโน้มไปในทางที่จะกระทำผิดด้วยแล้ว อาชญากรรมย่อมเกิดขึ้นโดยง่าย (อัณณพ ชูบำรุง, 2527, น. 95-98) กล่าวไว้ว่า

1. พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ หากกล่าวในเชิงลบแล้ว ก็หมายความว่า พฤติกรรมของการเป็นอาชญากรไม่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ คนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องอาชญากรรมก็จะมีพฤติกรรมเป็นอาชญากร ทำนองเดียวกับคนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมมาทางวิชากลศาสตร์ ก็จะไม่ประดิษฐ์เครื่องจักรกลขึ้นมาได้

2. พฤติกรรมอาชญากรรมเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในกระบวนการติดต่อสัมพันธ์กัน การติดต่อสัมพันธ์กันนั้น ในหลายกรณี กระทำโดยการพูดจากัน นอกจากนี้ยังกระทำโดยวิธีการทำทางและสัญญาณอื่น ๆ อีกด้วย

3. ส่วนสำคัญของการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดขึ้นภายในกลุ่มที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน หากกล่าวในเชิงลบแล้ว ก็หมายความว่า ในการติดต่อสื่อสารกันกับตัวการที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนที่ไม่สำคัญต่อการกำเนิดพฤติกรรมอาชญากรรม ไม่อาจจะเทียบกันได้กับกลุ่มที่คุ้นเคยกัน

4. การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม อาชญากรนั้นเรียนรู้ถึง

- เทคนิคในการประกอบอาชญากรรม บางครั้งก็เป็นเทคนิคที่สลับซับซ้อน บางครั้งก็เป็นเทคนิคง่าย ๆ

- ทิศทางของแรงจูงใจ ตัดสินหา วิเคราะห์เหตุผลเข้าข้างตนเองและทัศนคติต่าง ๆ

5. การที่จะมีแรงจูงใจและตัดสินใจไปทางไหนอย่างไรมัน เรียนรู้จากการกำหนดว่าประมวลกฎหมายใดควรจะปฏิบัติตามหรือไม่ควรปฏิบัติตาม ในบางสังคมคนเราอยู่ท่ามกลางผู้อื่นซึ่งเห็นว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่ควรเคารพเป็นนิย แต่ในสังคมอื่น ๆ คนอาจอยู่ท่ามกลางผู้ที่เห็นว่าการละเมิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้องควรกระทำ การกำหนดว่าควรจะปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่จึงเกิดขึ้นในหมู่คนนั่นเอง

6. คนกระทำผิดกฎหมายเพราะมีการกำหนดให้ชอบที่จะละเมิดกฎหมายมากกว่าที่จะกำหนดไม่ให้กระทำอย่างนั้น ข้อนี้หลักสำคัญของทฤษฎีการเข้าสมาคมกับกลุ่มที่แตกต่างกันบอกให้ทราบทั้งการเข้าสมาคมกับกลุ่มอาชญากรและกลุ่มที่เป็นปฏิปักษ์กับอาชญากร กลุ่มที่แตกต่างกันนี้เป็นพลังที่คอยขัดขวางกันและกัน การที่คนเราเป็นอาชญากรก็เพราะว่าเขาได้ติดต่อกับผู้ที่เป็นแบบอย่างในการประกอบอาชญากรรมและห่างเหินจากผู้ที่เป็นปฏิปักษ์กับอาชญากรรมคนที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงจากการซึมซาบของวัฒนธรรมรอบ ๆ ตัว เว้นเสียแต่ว่าจะมีอะไรมาขัดขวาง คนทางภาคกลางคนใดคนหนึ่งออกเสียงตัว ร. ได้ไม่ชัดเจน ก็เพราะว่าคนอื่น ๆ ในภาคกลางออกเสียงตัว ร. ไม่ชัดเจนเหมือนกัน พิจารณาในเชิงลบแล้ว ทฤษฎีการเข้าสมาคมกับกลุ่มที่แตกต่างกันนั้น ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มซึ่งไม่ข้องแวะกับอาชญากรรมมีผลน้อยมาก หรือไม่มีผลเลยต่อการก่อกำเนิดอาชญากรรม การวางตัวเป็นกลางหรือไม่ข้องแวะกับอาชญากรรมนี้ มีความสำคัญในแง่ที่ว่าบุคคลไม่มีการติดต่อกับพฤติกรรมอาชญากร ตลอดเวลาของการวางตัวเป็นกลาง

7. การเข้าสมาคมกับกลุ่มที่แตกต่างกันนี้เกิดขึ้นมากน้อยต่างกันในเรื่องความถี่ ความนาน การจัดลำดับก่อนหลัง และความรู้สึกแรงกล้า หมายความว่า การติดต่อสัมพันธ์กับพฤติกรรมอาชญากรและพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์กับอาชญากรนั้น แตกต่างกันไปในเรื่องความถี่ ความนาน การจัดลำดับก่อนหลัง และความรู้สึกแรงกล้า ความถี่และความนานนั้นเป็นสิ่งที่เห็นเด่นชัด ไม่ต้องอธิบายส่วนการจัดลำดับก่อนหลังนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ ในแง่ที่ว่าหากความประพฤติที่ถูกต้องตามกฎหมายมีมาตั้งแต่วัยเด็ก ความประพฤติเช่นนั้นก็จะมิต่อไปจนตลอดชีวิต ในทำนองเดียวกันหากมีความประพฤติผิดกฎหมายมาแต่เด็ก การกระทำเช่นนั้นก็อาจจะดำรงอยู่จนตลอดชีวิตเหมือนกัน แนวโน้มเช่นนี้มิอาจจะหาตัวอย่างมาแสดงให้เห็นได้อย่างเพียงพอ แต่การจัดลำดับว่าพฤติกรรมไหนมาก่อนพฤติกรรมไหนมาหลังนั้น ทำให้ได้มองเห็นความสำคัญของอิทธิพลอันเกิดจากการเลือก (หมายความว่าหากเลือกทำชั่วก่อนแต่เยาว์วัยก็ต้องประพฤติชั่วต่อไปแต่หากทำดีก่อน ก็จะเป็นคนดีต่อไปเหมือนกัน) “ความรู้สึกแรงกล้า” ก็ยังมิได้ให้คำจำกัดความโดยชัดเจน มันเกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่เรียกว่าเกียรติยศในการประพฤติเป็นอาชญากรหรือเป็นปฏิปักษ์ต่ออาชญากร และยังเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ที่มีต่อกลุ่ม หมายความว่า เมื่อทำผิดมากลุ่มให้เกียรติมากก็อาจจะหลงติดอยู่กับกลุ่มนั้นได้ และประพฤติผิดต่อไป ในทำนองเดียวกันกับการเป็นปฏิปักษ์ต่ออาชญากร หากกลุ่มมิให้เกียรติก็จะเป็นอาชญากร พฤติกรรมที่แสดงออกจึงขึ้นอยู่กับกลุ่มว่าจะมีปฏิริยาทางอารมณ์ต่อกันอย่างไร

8. กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากร โดยการเข้าสมาคมกับผู้ที่ เป็นแบบอย่าง ในการเป็นอาชญากร หรือเป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างในการเป็นปฏิปักษ์ต่ออาชญากรเกี่ยวข้องกับ กลไกต่าง ๆ ในการเรียนรู้ทำนองเดียวกับการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ กล่าวในเชิงลบในประเด็นของข้อนี้ หมายความว่า การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรนั้นไม่จำกัดเฉพาะกระบวนการเลียนแบบ ตัวอย่างเช่นคนที่ถูกชักจูงให้ทำชั่วเรียนรู้พฤติกรรมจากอาชญากรโดยการติดต่อสัมพันธ์กัน กระบวนการเช่นนี้ไม่ได้มีการเลียนแบบสามัญโดยทั่วไป

9. พฤติกรรมอาชญากรนั้นเป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมโดยทั่ว ๆ ไป แต่จะอธิบายว่าคนกระทำความผิดเพราะมีความต้องการและมีค่านิยมโดยทั่ว ๆ ไปนั้น เห็นจะไม่ ถูกต้อง เพราะพฤติกรรมที่ไม่เป็นอาชญากรก็แสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมแบบเดียวกัน ขโมยขึ้นบ้านเพื่อให้ได้เงินมาก็เหมือนกับกรรมกรผู้ซื้อสตั๊ดทำงานก็เพื่อให้ได้เงินมาเช่นเดียวกัน ความพยายามของนักปราชญ์หลายคนที่จะอธิบายพฤติกรรมอาชญากรโดยบรรยายถึงความปรารถนา ค่านิยม เช่น อ้างถึงเรื่องต้องการความสุข ความมีฐานะในสังคม ความต้องการเงิน อะไร เหล่านี้ดูเหมือนจะไม่ประสบความสำเร็จในการอธิบาย เพราะเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมที่ ถูกต้องตามกฎหมายไปในแนวเดียวกับพฤติกรรมที่ซึ่งผิดกฎหมาย ไม่ได้ทำให้เห็นความแตกต่าง ระหว่างพฤติกรรมอาชญากรและพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่ออาชญากร

เอ็ดวิน เอช. ฮัทเธอร์แลนด์ ได้อธิบายพฤติกรรมการกระทำความผิดว่าเกิดจากการ เรียนรู้ทางสังคม การเรียนรู้ทักษะ (Skills) และแรงจูงใจ (Motives) ซึ่งเป็นผลมาจากการคบหา สมาคมกับคนที่ เป็นอาชญากร จึงได้เรียนรู้ค่านิยม (Values) ทศนคติ (Attitudes) ค่านิยม (Definition) และรูปแบบของการประกอบอาชญากรรม (Pattern of Criminal Behavior) (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 85)

ทฤษฎีของฮัทเธอร์แลนด์ได้ให้ความสำคัญกับตัวแปรการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เป็น อาชญากร โดยให้เหตุผลว่าความผูกพันกับเพื่อนจะสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการ เรียนรู้และการส่งเสริมสนับสนุน ทั้งในด้านความประพฤติและความเห็นด้วยกับพฤติกรรมดังกล่าว เยาวชนที่มีความผูกพันกับกลุ่มเพื่อนที่เป็นคนดี จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่ดีและความเห็น ด้วยกับพฤติกรรมที่ถูกกฎหมาย ในทางตรงกันข้ามเยาวชนที่มีความผูกพันกับกลุ่มเพื่อนที่เป็น อาชญากร จะมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมอาชญากรรมและเห็นด้วยกับพฤติกรรมอาชญากรรม (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 113)

การกระทำความผิดเกิดจากการเรียนรู้ การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแล้ว การกระทำความผิดยัง สามารถเกิดขึ้นได้จากการเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ ได้อีกด้วย สิ่งที่สื่อถ่ายทอดจะมีผลกระทบต่อ

การกระทำของผู้ชมหรือผู้อ่านสื่อนั้น สื่อที่มีผลกระทบกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมากที่สุดคือโทรทัศน์ เนื่องจากโทรทัศน์จะถ่ายทอดและเผยแพร่ข่าวสารแล้วยังถ่ายทอดแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์อีกมากมาย (Sre Titus Reid, 1997 อ้างถึงใน โอฬาร เอี่ยมประภาส, 2541, น. 31)

2.6 ทฤษฎีวิวัฒนาการของเด็กระทำผิด (Delinquent Subculture Theory)

อัลเบิร์ต โคเฮน (Albert Cohen) ได้พิมพ์หนังสือชื่อว่า Delinquent Boy : The Culture of the Gang (เด็กระทำผิด : วัฒนธรรมของแก๊ง) ในปี ค.ศ.1955 โดยยกตัวอย่างสังคมของชนชั้นกลางและชนชั้นกรรมกรในสหรัฐอเมริกา สังคมได้ให้ความสำคัญในเรื่องความทะเยอทะยาน ความก้าวหน้า ความสำเร็จและการศึกษา ซึ่งทั้งสองชนชั้นต่างอบรมขัดเกลาลูกหลานตามวัฒนธรรมของกลุ่มตน (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 81)

โคเฮนเห็นว่าระบบโรงเรียนของสหรัฐอเมริกานั้นจะยึดค่านิยมของชนชั้นกลางมาเป็นบรรทัดฐาน หรือเป็นระเบียบให้นักเรียนปฏิบัติ ถ้านักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในโรงเรียนก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามค่านิยมของชนชั้นกลาง ถ้าพิจารณาแล้วจะพบว่าเด็กที่มาจากชนชั้นต่ำจะเกิดปัญหาในการปรับตัวเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งในตนเอง เกิดความกดดัน และมีความตึงเครียด ผลคือเด็กชนชั้นต่ำจะปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มชนชั้นกลาง เกิดการรวมตัวกันเป็น “แก๊ง” และมีการสร้างวัฒนธรรมของกลุ่มตนขึ้นมา (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 81)

เด็กหรือเยาวชนที่มาจากครอบครัวชนชั้นล่าง ซึ่งโคเฮนเรียกว่าชนชั้นทำงาน (Working Class) จะถูกอบรมเลี้ยงดูให้มีความเป็นอยู่ในลักษณะตามสัญชาตญาณและมีพฤติกรรมก้าวร้าว และถูกปลูกฝังให้มีความมุ่งมั่นถึงการตอบสนองต่อความพึงพอใจในระยะสั้น โดยไม่คำนึงถึงที่จะตามมาภายหลัง อีกทั้งยังเรียนรู้ถึงการปฏิบัติตามคำสั่งตามค่านิยมที่มีอยู่ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ความรัก หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่นแต่อย่างใด (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 98)

ในทางตรงกันข้ามเด็กหรือเยาวชนของครอบครัวชนชั้นกลาง จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังค่านิยมและความเป็นอยู่ที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับเยาวชนของครอบครัวชั้นทำงาน ซึ่งโคเฮนได้สรุปว่าค่านิยมของชนชั้นกลาง (Middle-Class Values) มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. ความอยากและความทะเยอทะยาน
2. ความรับผิดชอบ
3. ความประสบความสำเร็จใน

การศึกษา และหน้าที่การงาน 4. ความรู้จักระบับซึ่งใจในความต้องการ 5. ความสามารถในการวางแผนระยะยาว และการงบประมาณ 6. ความมีกิริยาจาสุภาพ 7. ความสามารถในการควบคุมความก้าวร้าว 8. การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และ 9. ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 98)

โคเฮนกล่าวว่าวัฒนธรรมของผู้กระทำผิดประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ (Albert K. Cohen in Edwin H. Sutherland and Donald R. Cressey, 1966, pp. 109-110 อ้างถึงใน เกษวรารักษ์ จินะแสน, 2542, น. 27)

1. ความสามารถรอบด้าน (versatility) หมายถึงการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม ได้มากมายหลายลักษณะ เช่น พวกล้มเหลว นอกจากจะสามารถในเชิงขโมยแล้วยังสามารถในการเอาตัวเขาเปรียบผู้อื่นได้สารพัดอย่าง

2. การแสวงหาความสุขเพียงชั่วแล่น (short-run hedonism) หมายถึง การแสวงหาความสุขในระยะสั้น ไม่ได้คิดวางแผนหรือความสุขในระยะยาว ไม่คิดถึงอนาคต มุ่งแต่ความตื่นเต้นในระยะเวลานั้น ๆ เป็นสำคัญ

3. ความเป็นอิสระของกลุ่ม (group autonomy) หมายถึง กลุ่มที่ไม่ยึดอยู่กับข้อกำหนดในสังคม แต่ยึดอยู่กับค่านิยมของกลุ่มที่ตนสังกัดเป็นหลัก ถือเป็นกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น หยิ่งในตนเอง มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ในสังคม ขาดความเคารพนับถือผู้มีพระคุณ โดยมาจากครอบครัวที่ขาดระเบียบวินัยอยู่แล้ว เมื่อเข้ากลุ่มก็มักตามเพื่อน พ่อแม่ครูอาจารย์จึงเป็นคนไร้ความหมายสำหรับเยาวชนประเภทนั้น

วอลเตอร์ มิลเลอร์ ได้นำเสนอทฤษฎีวิวัฒนาการของชนชั้นล่าง (Theory of Lower-Class Culture) โดยอธิบายว่าชนชั้นล่างมีวัฒนธรรมที่แยกตัวและแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของชนชั้นกลาง และวัฒนธรรมของชนชั้นล่างก็มีมานานเป็นระยะเวลาตราบเท่ากับวัฒนธรรมของชนชั้นกลางด้วย ในขณะที่ชนชั้นกลางมีค่านิยมที่สำคัญ เช่น การได้รับความสำเร็จ แต่ชนชั้นล่างของสังคมมีวัฒนธรรมหรือค่านิยมที่เรียกว่า “จุดศูนย์รวมความสนใจ” (Focal Concerns) ซึ่งประกอบด้วยค่านิยมจำนวน 6 ประเภtdังต่อไปนี้คือ (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 102)

1. ความยุ่งยาก (Trouble) หมายถึงการเข้าไปมีความเกี่ยวพันกับความยุ่งยากอันได้แก่ การกระทำผิดกฎหมาย การมีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม ฯลฯ นับได้ว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญที่สุด เนื่องจากจะเป็นหนทางทำให้บุคคลได้รับสถานภาพภายในหมู่เพื่อนฝูง

2. ความแข็งแกร่ง (Toughness) หมายถึง การมีรูปร่างและอุปนิสัยในทางที่เป็นผู้ชาย มีความอดทนและแข็งแรง มีความกล้าหาญ ไม่เกรงกลัวต่อการถูกข่มขู่หรือต่อสู้นับว่าเป็นค่านิยมที่ได้รับความยกย่องมาก
3. ความฉลาด (Smartness) หมายถึง ความชำนาญในการเอาชนะผู้อื่นเพื่อความอยู่รอดในชีวิตประจำวัน แต่เป็นไปในลักษณะที่รู้จักเอาวัดเอาเปรียบผู้อื่น ทำงานสำเร็จโดยใช้กำลังหรือแรงกายน้อยที่สุด ความฉลาดเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้บุคคลได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำหรือหัวหน้าแก๊ง
4. ความตื่นเต้น (Excitement) หมายถึง การค้นหาสิ่งตื่นเต้น ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับการเสพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเล่นการพนันทุกชนิด
5. โชคชะตา (Fate) หมายถึง ความคิดที่ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นชะตาชีวิตที่ถูกกำหนดไว้มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้
6. ความอิสระ (Autonomy) หมายถึง การไม่ยอมรับในอำนาจและกฎเกณฑ์ของสังคม

มิลเลอร์ได้อธิบายว่าวัฒนธรรมของชนชั้นล่างนี้เองเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสภาวะการกระทำผิดในลักษณะที่เป็นแก๊ง เพราะว่าวัฒนธรรมนั้นทำให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างชนชั้นล่างทั้งนี้เนื่องมาจากในสภาพแวดล้อมทางสังคมหลายด้านโดยเฉพาะในชุมชนคนจน ครอบครัวของชนชั้นล่างมักจะมีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้หญิง ดังนั้นเด็กผู้ชายในครอบครัวจะไม่มีตัวอย่างของความแข็งแรงและเป็นผู้นำ ประกอบกับการเป็นอยู่ที่แออัดในครอบครัว สิ่งเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้เด็กผู้ชายมักจะออกไปนอกบ้านเตร็ดเตร่ตามท้องถนนและรวมตัวกันเป็นแก๊งไปในที่สุดเนื่องจากแก๊งสามารถมอบสิ่งที่เยาวชนไม่สามารถหาได้ในครอบครัวคือ การมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และสถานภาพ (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 102)

มิลเลอร์นำเสนอว่า สาเหตุที่ทำให้เยาวชนที่รวมตัวกันเป็นแก๊งและกระทำผิดกฎหมายก็เนื่องมาจากความต้องการจะได้รับการยอมรับ และหลีกเลี่ยงการถูกดูถูก ซึ่งการได้รับการยอมรับจะถูกตัดสินหรือวัดจากค่านิยมของชนชั้นล่างที่เรียกว่าจุดศูนย์รวมของความสนใจ ดังนั้นธรรมชาติของการกระทำผิดกฎหมายของแก๊งเหล่านี้ จึงเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกที่เด็กหรือเยาวชนมีกับจุดรวมของความสนใจ (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543, น. 102)

3. อิทธิพลของสื่อมวลชน

คำว่า “Communication” หรือในภาษาไทยเรียกว่า “การสื่อสาร” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

แอริสโตเติล (Aristotle) ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาวิชาวาทยศิลป์ (rhetoric) หรือการสื่อสาร (Communication) ว่าเป็นการแสวงหา “วิธีการชักจูงที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ (search for “all the available means of persuasion”) (ปรเมษฐ์ สตะเวทิน, 2546, น. 28)

เจอร์เกน รอยช์ และเกรกอรี เบทีสัน (Jurgen Reusch and Gregory Bateson) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารว่า

การสื่อสารไม่ได้หมายความว่ามีการถ่ายทอดสารด้วยภาษาพูดและภาษาเขียนที่ชัดเจน และแสดงเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงกระบวนการทั้งหลายที่คนมีอิทธิพลต่อกัน ด้วยคำนิยามนี้ยึดหลักที่ว่า การกระทำและเหตุการณ์ทั้งหลายมีลักษณะเป็นการสื่อสาร หากมีผู้เข้าใจการกระทำและเหตุการณ์เหล่านั้น หมายความว่าความเข้าใจที่เกิดขึ้นแก่คน ๆ หนึ่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงข่าวสารที่คน ๆ นั้นมีอยู่ และมีอิทธิพลต่อบุคคลผู้นั้น (ปรเมษฐ์ สตะเวทิน, 2546, น. 28)

เอ็ดเวิร์ด ซาพียร์ (Edward Sapir, 1972 อ้างถึงใน เสรี ภัทรพิศาล, 2546, น. 17) ได้กล่าวเอาไว้ว่า เป็นที่แน่ชัดว่าในการสร้างสังคมนั้น หน่วยต่าง ๆ และสาขาต่าง ๆ ของสังคมต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกของสังคม ซึ่งจำต้องอาศัยกระบวนการสื่อสาร เราผูกพันถึงสังคมในลักษณะของโครงสร้างที่ตายตัว ซึ่งกำหนดโดยประเพณี เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างสมาชิกขององค์การต่าง ๆ ไม่ว่าองค์การนั้นจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ มีความสลับซับซ้อนมากหรือน้อยเพียงใด นับตั้งแต่ครัวเรือนหรือครอบครัว ไปจนถึงสันนิบาตชาติ หรือชนในนานาประเทศที่สามารถรับทราบข่าวสารกันได้โดยผ่านสื่อมวลชน... ระบบวัฒนธรรมทุกระบบ และพฤติกรรมทางสังคมทุกพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการสื่อสารไม่โดยตรงก็ทางอ้อม

กล่าวโดยสรุปก็คือ การสื่อสารจะต้องมีผู้เกี่ยวข้อง 2 ฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร (source) อีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร (receiver) ซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องมีความสัมพันธ์กัน โดยกระบวนการของการถ่ายทอดสาร (message) ผ่านสื่อ (channel)

สำหรับการสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นกระบวนการของการสื่อสารไปยังประชาชนจำนวนมากในเวลาใกล้เคียงกัน โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นสื่อ จึงมีความสลับซับซ้อนกว่าการสื่อสารประเภทอื่น

สุกัญญา นูรณะเดชาชัย (2539, น. 40-49) ได้แบ่งประเภทของสื่อมวลชนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ (Printed Media) เป็นสื่อมวลชนที่พิมพ์ขึ้นจากตัวหนังสือพิมพ์ลงบนแผ่นกระดาษ เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้และศิลปะจากบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปสู่บุคคลอื่น ๆ จำนวนมากที่เรียกว่า “มวลชน” สื่อมวลชนประเภทนี้แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

1.1 หนังสือพิมพ์ (Newspaper) คือกระดาษที่พิมพ์ข่าวความคิดเห็น บทความ และเรื่องราวอื่น ๆ ที่ให้ความรู้และความบันเทิง พิมพ์ออกเผยแพร่ชื่อเดียวกันเป็นประจำตามกำหนดเวลาที่แน่นอน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอข่าวสารและแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

ออกพิมพ์เป็นรายวัน (เช้าหรือบ่าย) เรียกว่า “หนังสือพิมพ์รายวัน (Newspapers)

ออกเป็นรายสัปดาห์ เรียกว่า หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ (Weekly Newspapers)

1.2 นิตยสาร (Magazine) คือ สิ่งพิมพ์ที่นำเอาเรื่องราวต่าง ๆ มารวมกันไว้ในหนังสือเล่มเดียวกัน พิมพ์ออกเผยแพร่เป็นประจำ กำหนดออกที่แน่นอน แต่ไม่ใช่รายวัน อาจเป็นรายสัปดาห์ รายสิบวัน รายเดือน หรือราย 3 เดือน โดยทั่วไปนิตยสารมุ่งให้สาระ และความบันเทิง แก่ผู้อ่านมากกว่าการเสนอข่าวสาร นิตยสารส่วนใหญ่จะให้สาระเฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องกีฬา แฟชั่น การเมือง การแสดง นวนิยาย หรือเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ฯลฯ จึงกล่าวได้ว่าเป็นนิตยสารมุ่งเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะอย่างของสังคม

2. สื่อมวลชนประเภทไฟฟ้า (Electronic Media) เป็นสื่อมวลชนที่ต้องใช้ไฟฟ้าในการทำงาน เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงมวลชนได้มากแม้การคมนาคมไม่สะดวกก็สามารถกระจายคลื่นไปได้อย่างทั่วถึง แต่มีข้อจำกัดในพื้นที่ที่กระแสไฟฟ้าเข้าไม่ถึงและมีราคาแพง สื่อมวลชนประเภทนี้ได้แก่

2.1 โทรทัศน์ (Television) เป็นสื่อมวลชนที่ได้ยินได้ทั้งเสียงและเห็นภาพพร้อมกัน เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทต่อการศึกษาและการให้ความบันเทิงต่อประชาชนอย่างมาก ดังนั้นในปัจจุบันโทรทัศน์ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษามากขึ้น แต่ก็มีข้อเสียก็คือในพื้นที่ชนบทยังขาดไฟฟ้า และขาดเงินที่พอที่จะซื้อโทรทัศน์ได้เพราะมีราคาสูง ดังนั้นในส่วนที่บทบาทของโทรทัศน์ยังไม่สามารถใช้อย่างแพร่หลายในบางพื้นที่

2.2 วิทยุ (Radio) เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงมวลชนมากที่สุดและรวดเร็วที่สุดทุกหนทุกแห่ง ผู้ที่ไม่รู้หนังสือสามารถรับฟังข่าวสารและรายการบันเทิงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.3 ภาพยนตร์ (Movies) เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นอย่างมาก นอกจากจะให้ความบันเทิงและยังสามารถชักจูงผู้ชมให้ประพฤติปฏิบัติตามได้มาก โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือก และเปิดรับสื่อ

ในการรับข่าวสารต่าง ๆ ผู้รับสารย่อมมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Processes) ซึ่งแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทักษะคิด ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ซึ่ง เดอเฟลอร์ (Defleur อ้างถึงใน ชื่นสมล อุกฤษฏีวิริยะ, 2543, น. 20) ได้อธิบายถึงกระบวนการเลือกเปิดรับสื่อใน 3 ลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะมีความเกี่ยวข้องกันดังนี้คือ

1. กระบวนการเลือกสนใจ (Selective Attention) และกระบวนการเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) คือ ตัวแปรแทรกทางกลไกจิตวิทยาที่ดัดแปลงจาก S-R Model ของการสื่อสาร ซึ่งผู้รับสารแต่ละคนมีความสนใจในสารและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมถ้าสารนั้นมีความสัมพันธ์กับความสนใจ ความเชื่อและสนับสนุนค่านิยมของตน ในทางเดียวกัน ก็พบว่า ผู้รับสารนอกจากจะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ยังเลือกที่จะให้ความสนใจเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิม และจะพยายามหลีกเลี่ยงข่าวสารที่มีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อที่มีอยู่เดิมของตน

2. กระบวนการเลือกรับรู้ (Selective Perception) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาหลังจากที่ผู้รับสารแต่ละคนเลือกรับสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น เลือกที่จะฟัง เลือกที่จะอ่าน และเลือกที่จะดู การเลือกรับรู้ คือ แนวโน้มสำหรับผู้รับสารที่จะปรับปรุงสารจากสื่อที่ได้รับนั้นให้เข้ากับความชอบของตนเอง นอกจากนั้น บาร์สัน และ สไตเนอร์ (Berlson & Steiner, 1964, pp. 529-530) กล่าวว่า การเลือกรับรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนโดยผู้รับสารเป็นผู้เลือก จัดการ และตีความ เพื่อกระตุ้นเข้าไปสู่ความหมายและภาพที่มีความสัมพันธ์กัน การรับรู้สามารถมีอิทธิพลโดยปัจจัยทางจิตวิทยา รวมถึง สิ่งที่มีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้ว ความคาดหวังทางวัฒนธรรม แรงจูงใจ อารมณ์ ทักษะคิด ปัจจัยเหล่านี้ สามารถทำให้แต่ละคนรับรู้แตกต่างออกไป กระบวนการการตีความสาร หรือจากการรับรู้ผ่านคนอื่นเป็นกระบวนการที่ทำให้ลดศักยภาพในการตีความร่วมกันได้

3. การเลือกจำ (Selective Retention หรือ Selective Recall) เป็นแนวโน้มของคนที่จะจดจำสารที่เขาได้รับรู้ในระดับสามัญสำนึกได้ และยอมรับมากกว่าปฏิเสธ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือก รวมถึงเนื้อหาสารซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่แล้ว และประสบการณ์ การรับรู้สารที่สำคัญต่อการใช้ในภายหลัง ความเข้มข้นของสารและสื่อที่ใช้จะเกี่ยวข้องกับสาร ดังนั้นกระบวนการเลือกรับรู้ การเลือกจดจำ จะเกี่ยวข้องกับการบิดเบือนสาร จำนวนผู้รับสารอาจดัดแปลงสารและเก็บมันไว้โดยเลือกที่จะจดจำเนื้อหาสาระของสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตนด้วย เพื่อต้องการจำเข้าไปเก็บไว้เป็นประสบการณ์เพื่อที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

จอห์น ซี. เมอริลล์ และ ราล์ฟ แอลลักษณะ ลอเวนสไตน์ (John C. Merrill and Ralph L. Lowenstein) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารนั้นจะมีสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ (ชวรัตน์ เชิดชัย, 2527, น. 170-171) คือ

1. ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาที่วามมนุษย์ไม่ชอบอยู่ตามลำพัง ดังนั้นจึงพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่น แต่เมื่อไม่สามารถทำได้ก็ใช้วิธีอื่นแทนคือการค้นหาสื่อต่าง ๆ แทน

2. ความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ การนำเสนอสารต่าง ๆ จึงมีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการนี้เอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้หรือไกลตัว

3. ประโยชน์ใช้สอย (Self-Aggrandizement) โดยอาศัยหลักพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัว การรับข่าวสารจึงเพื่อสนองความต้องการใช้ประโยชน์ของตน ทั้งในด้านความสะดวกสบาย ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความจำเป็นต่อการใช้ และความสุขภาพสบายใจ

ลักษณะเฉพาะของสื่อ สื่อแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน จึงตอบสนองความต้องการของผู้รับสารไปคนละอย่าง อาทิ หนังสือพิมพ์ ที่มีคุณสมบัติในการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีความละเอียด ปริมาณเนื้อหาที่มากและอยู่คงทน ในขณะที่สื่อโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอที่ดึงดูดใจ เช่น สีสด การจัดวาง ออกแบบภาพและเสียง เป็นต้น

ซึ่งจากสาเหตุข้างต้นย่อมแสดงให้เห็นว่า โดยธรรมชาตินั้นบุคคลมีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่จะเปิดจากสื่อใดและอย่างไรเท่านั้น

ส่วนแม็คเวลล์ อี แม็คคอมส์ และ ลี บี เบคเกอร์ (Mc Combs, Becker, 1979 อ้างถึงใน ชื่นสมล อุกฤษฏีวิริยะ, 2543, น. 21) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร โดยจำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารคือ

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) กล่าวคือ บุคคลจะแสวงหาข้อมูลเมื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเรื่องทั่ว ๆ ไป

2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพื่อต้องการทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจ อยากรู้ เช่น เปิดดูโทรทัศน์เฉพาะรายการที่ตนเองสนใจ หากมีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเองก็จะให้ความสนใจใส่ใจ อ่าน หรือดูเป็นพิเศษ

3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

พฤติกรรมในการเลือกรับข่าวสาร ยังมีองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเลือกสรรของมนุษย์อีก ได้แก่ (Schramm, 1973, pp. 121-122)

1. ประสบการณ์ ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทำให้มีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อม ทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมในการเลือกรับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสาร เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจที่เป็นตัวทำให้พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน
6. บุคลิกภาพ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติการโน้มน้าวใจ ตลอดจนพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจ หรืออาจจะเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทัศนคติ ก็จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับข่าวสารและตอบสนองต่อข่าวสารที่ได้พบ

3.2 แนวคิดเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อผู้รับสาร

สารที่ส่งมาจากสื่อมวลชนจะเป็นแรงเสริมย้ำความเชื่อหรือแบบแผนพฤติกรรมที่มีอยู่แล้ว ในทางกลับกัน ถ้าบุคคลขาดความเป็นจริงในสังคมที่จะช่วยสนองความเข้าใจ ตอบสนองการแสดงออกและตอบสนองความต้องการหนีไปสู่โลกที่ไม่จริง และเมื่อบุคคลต้องอาศัยข่าวสารจากสื่อมวลชนก็จะเกิดผลที่เป็นการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลนั้น ดังนั้นสารจากสื่อมวลชนอาจทำให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงในแง่ของความคิด (Cognitive) อารมณ์ (Affective) และพฤติกรรม (Behavior) ดังอาจแสดงรายละเอียดไว้ดังนี้ (กิติมา สุรสนธิ, 2541, น. 106-108)

1. ผลต่อความคิด (Cognitive Effects) เป็นผลที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล อันได้แก่ ความคิดที่กำลังสับสน ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม ซึ่งในด้านความคิดที่สับสนของบุคคลนั้น เกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้รับข่าวสารไม่เพียงพอที่จะทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเกิดจากการไม่มีข่าวสารที่เหมาะสมพอจะตัดสินใจได้ว่า ความหมายจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ความหมายใดเป็นความหมายที่ถูกต้อง กล่าวคือ มีความขัดแย้งต่อข่าวสารที่ได้รับนั่นเอง ซึ่งผลในเรื่องความคิดสับสนของบุคคลนี้สามารถแก้ไขได้ โดยการให้ข่าวสารที่สมบูรณ์

ส่วนในกรณีของการสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) สื่อมวลชนจะช่วยให้ข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับสารเตรียมพร้อมที่จะทำตัวเองให้ทันกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับการสร้างทัศนคติใหม่ การยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่หลังไหลเข้ามา อย่างไรก็ตามในแง่ของการรับรู้ข่าวสารนั้น นอกจากสื่อมวลชนจะเป็นตัวจุดประกายให้เกิดความสนใจแล้ว ปัจจัยที่สำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารของบุคคลก็คือขอบเขตการเลือกสรรข่าวสารของบุคคลนั่นเอง ดังนั้น ในการสื่อสารทุกครั้งสิ่งที่สื่อมวลชนจะต้องทราบเป็นอันดับแรกคือ รายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในตัวบุคคลอยู่แล้ว (Predisposition) อันได้แก่ การอบรมจากครอบครัว ทัศนคติดั้งเดิม ค่านิยม ฯลฯ ตลอดจนถึงกระบวนการเลือกสรรของบุคคล ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสนใจและการรับรู้ต่อข่าวสารได้

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ แหล่งทัศนคติที่สำคัญ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526, น. 19-23) สรุปได้ดังนี้

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เราเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication) การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น จะทำให้รับรู้ข่าวสารต่างจากผู้อื่น ซึ่งมีผลต่อทัศนคติได้
3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Model) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ โดยขั้นแรกเมื่อมีเหตุการณ์บางอย่าง บุคคลนั้นจะสังเกตว่าบุคคลอื่นปฏิบัติอย่างไร ขั้นต่อไป บุคคลนั้นจะแปลความหมายของการปฏิบัตินั้นในรูปของทัศนคติ

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทศนคติหลายอย่างของบุคคล เกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น สถาบันเหล่านี้เป็นทั้งแหล่งที่มาและสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดทัศนคติได้

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล สรุปได้ 3 ประการ คือ

1. การยินยอม (Compliance) การเปลี่ยนแปลงแบบนี้จะไม่ถาวร ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่จะได้รับ การยินยอมมักเป็นไปในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคม

2. การเลียนแบบ (Identification) เป็นภาวะที่บุคคลยอมรับสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น เป็นผลจากความต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือพึงพอใจกับบุคคล หรือกลุ่มอื่นที่ตนเองต้องการที่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย โดยจะรับบทบาทของกลุ่มหรือผู้อื่นมาเป็นของตน และ/หรือเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน การเลียนแบบนี้จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความดึงดูดใจ (Attractiveness) และพลัง (Power) ของแหล่งข่าว

3. ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เกิดเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า เนื่องจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในและค่านิยมของเขา เมื่อพิจารณาจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแล้วพบว่าจะต้องมีสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น บุคคลต่าง ๆ ที่มีมนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องในสังคม รวมถึงสถาบันสื่อมวลชนต่างก็มีส่วนในการเป็นสื่อเร้า และแรงจูงใจให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ไม่มากนักน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล สิ่งเร้าที่มากระตุ้นบุคคลนั้นต้องสอดคล้องกับประสบการณ์และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีอยู่เดิมด้วยเช่นกัน

ค่านิยม (Values) เป็นความเชื่อขั้นพื้นฐานของบุคคล เป็นความเชื่อขั้นพื้นฐานของบุคคลในเรื่องเป้าหมายที่พึงประสงค์ในสถานะที่เป็นอยู่ต่าง ๆ เช่น ความเสมอภาค อีสราภาพ การอยู่รอด ความซื่อสัตย์ และการให้อภัย เป็นต้น ซึ่งสื่อมวลชนจะมีบทบาทในการสร้างสิ่งเหล่านี้โดยผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกตัวบุคคล

2. ผลทางอารมณ์ (Affective Effects) กระบวนการทางอารมณ์เป็นเรื่องของความรู้สึกและอารมณ์ประเภทต่าง ๆ เช่น ความชอบ ไม่ชอบ ความกลัว ความเกลียด ความรัก เป็นต้น อิทธิพลของสารจากสื่อมวลชนที่มีต่อการตอบสนองทางความรู้สึกและอารมณ์ของผู้รับนั้น ได้มีการศึกษาและสรุปไว้ ดังนี้

ผลในเรื่องการไร้ความรู้สึก (Desensitization Effect) คือ กรณีที่ผู้รับเปิดรับสารจากสื่อมวลชนที่มีความรุนแรงเป็นเวลานาน จนไม่มีความรู้สึกเมื่อเผชิญกับความรุนแรงในชีวิตจริง เช่น การเสนอภาพคนที่ถูกทารุณกรรม ถูกยิงตาย หรือภาพสยดสยองจนคนดูรู้สึกชาชิน เมื่อพบกับเหตุการณ์จ๊ปส์ในชีวิตจริงก็อาจไม่มีความรู้สึกที่จะต้องการช่วยเหลือ เป็นต้น

ผลในเรื่องความกลัว ความวิตกกังวล และความรู้สึกเป็นสุขในทันที เป็นผลของสื่อมวลชนที่อาจทำให้บุคคลเกิดความกลัวหรือความกังวลในเรื่องหรือดูเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การเสนอข่าวความรุนแรงและข่าวอาชญากรรมต่าง ๆ ในสังคมมาก ๆ จะทำให้บุคคลที่อยู่ในสังคมเกิดความรู้สึกกลัวและวิตกกังวลต่อชีวิตและทรัพย์สินของตนเองได้

ผลต่อความโกรธ การมุ่งร้ายและความผิดหวัง (Anger, Hostility and Frustration) มีการวิจัยบางเรื่องที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของเนื้อหาจากสื่อมวลชนว่าถ้าเนื้อหาจากสื่อเนื้อหาของสื่อมวลชนประกอบด้วยอารมณ์ เช่น ความโกรธ ความมุ่งร้าย และความผิดหวังก็จะทำให้ความสามารถในการระงับอารมณ์ของบุคคลลดลง และอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทในชีวิตจริงได้ อย่างไรก็ตามยังไม่มีผลการวิจัยในเรื่องนี้ที่ชัดเจนนัก

3. ผลทางพฤติกรรม (Behavioral-Effects) เป็นการพิจารณาถึงผลของการสื่อสารในแง่ที่ทำให้เกิดกิจกรรม และไม่เกิดกิจกรรมภายหลังจากการสื่อสารแล้ว การทำให้เกิดกิจกรรมนั้นหมายถึงสภาวะที่ผู้รับสารกระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งไม่เคยทำ อันเป็นผลมาจากการรับสารผ่านสื่อมวลชน การทำให้เกิดกิจกรรมจึงเป็นจุดหมายของผลทางความคิดหรือผลทางอารมณ์ เช่น ในการกำหนดประเด็น หรือในการแก้ไข ประเด็นปัญหา มีการศึกษาวิจัยมากมายที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับผลของเนื้อหาทางสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล เช่นงานวิจัยของ Stein และ Friedrich ที่พบว่าผู้ดูโทรทัศน์อาจเกิดการกระทำการเข้าร่วมทั้งพฤติกรรมที่สนับสนุนสังคม และพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม เช่น เด็กที่ดูรายการสำหรับเด็กจะเพิ่มระดับของกิจกรรมการร่วมมือกัน ส่วนเด็กที่ดูรายการเนื้อหาที่มีความรุนแรงจะเพิ่มระดับกิจกรรมที่ก้าวร้าว

ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย วิทญ์และโทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความสนใจศึกษาถึงอิทธิพลที่มีต่อเด็กกันมากที่สุด ซึ่งผลจากการวิจัยพอสรุปได้ว่าอิทธิพลที่โทรทัศน์มีต่อเด็กนั้นมีดังต่อไปนี้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2539, น. 173)

1. อาจเพิ่มความตื่นตัวของเด็กให้ถึงจุด ๆ หนึ่ง ซึ่งจะทำให้เด็กติดความตื่นเต้นและไม่ชอบดูรายการที่ไม่ตื่นเต้น
2. อาจสร้างนิสัยรุนแรงและก้าวร้าวให้แก่เด็กได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าความก้าวร้าวถูกกระตุ้นในเวลาต่อมา

3. อาจจะทำให้เด็กรู้สึกลำบากในการที่จะอดใจรอสิ่งที่ปรารถนา
4. เปิดโอกาสมากเกินไปที่จะทำให้เด็ก “หลีกหนี” (escape) จากความกดดันทางสังคม ทำให้เด็กไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. ทำให้เด็กเพิ่มแนวโน้มของการพอใจในอำนาจตามแบบของบุคคลผู้มีอำนาจที่ได้ดูจากทีวี
6. อาจแทรกแซงการปฏิบัติในชีวิตจริงของเด็ก มีการพบว่าการดูทีวีทำให้ครอบครัวใกล้ชิดกัน แต่ก็ทำให้เกิดผลเสียต่อการอ่านหนังสือ, การเล่น, การพูดคุย, การช่วยทำงานบ้าน, การซ่อมดนตรี และกิจกรรมอื่น ๆ ของเด็ก เพราะเด็กใช้เวลาในการดูทีวีจนไปเบียดบังเวลาในการทำอย่างอื่นในชีวิตประจำวัน

โดยสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กตามที่ George Gerbner (อ้างถึงใน มนัสวินี จันทะเลิศ, 2549, น. 17) ได้สรุปว่าโทรทัศน์ได้เข้ามามีบทบาทในลักษณะ 3B คือ

- Blurring คือ โทรทัศน์ค่อย ๆ ลบภาพ หรือทำให้โลกของความเป็นจริงที่คนเคยมี (อาจมาจากประสบการณ์ตรงหรือเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ) จางหายไป
- Blending คือ โทรทัศน์ค่อย ๆ ผสมความเป็นจริงของคนเข้ากับกระแสหลักทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในโทรทัศน์
- Bending คือ โทรทัศน์ค่อย ๆ โน้มให้โลกของคนเป็นไปตามกระแสหลักที่ตอบสนองผลประโยชน์ของโทรทัศน์เอง

Schramm (1960) นักอาชญาวิทยา ได้กล่าวว่า เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นลบต่อสังคม/พฤติกรรมที่เป็นลบในสังคมผ่านทางสื่อสารมวลชนนานาชนิด เช่น การรายงานข่าวเป็นประจำเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาชญากร/การก่ออาชญากรรมผ่านสื่อสารมวลชนจึงมีอิทธิพลสูงมากต่อการคล้อยตามและกระทำตามโดยเฉพาะภาพยนตร์บางประเภทที่แสดงให้เห็นถึงเชาว์ปัญญา ความสามารถอย่างเยี่ยมยอดของบรรดาอาชญากรทั้งหลาย

สื่อที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ/ปลูกฝังค่านิยมทางด้านลบให้กับเยาวชนนั้น ส่วนใหญ่ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และหนังสืออ่านเล่นทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสื่อลามกที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศของเด็กและเยาวชนนั้นมีจำนวนมาก ผู้ศึกษาจึงจะแบ่งเป็นประเภทดังต่อไปนี้

1. อิทธิพลของสื่อ

ล้าค่า โพธิ์กระจำ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้และความพึงพอใจจากสื่อของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน พบว่า ในการสนองความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง เด็กมีทางเลือกอยู่หลายช่องทาง การเลือกช่องทางของเด็กไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่างขึ้นอยู่กับความต้องการที่แตกต่างกันและตัวแปรด้านภูมิหลังบางประการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก เช่น อายุและการศึกษา กล่าวคือ ในการผ่อนคลายความทุกข์และในการหาแนวทางการวางตัวของเด็ก สื่อบุคคลในกลุ่มปฐมภูมิที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะมีบทบาทกับเด็กมากเมื่อเด็กมีอายุน้อยและมีการศึกษาน้อย แต่จะลดบทบาทลงในเด็กที่มีอายุและการศึกษาสูงขึ้น พร้อม ๆ กับที่บทบาทของเพื่อนฝูงและการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สำหรับสื่อมวลชน บทบาทของสื่อมวลชนจะมีลักษณะเด่นชัดและคงที่มากที่สุดเมื่อเด็กต้องการที่จะฆ่าเวลา

ส่วนการใช้สื่อมวลชนของเด็ก ผลการวิจัยว่า สื่อมวลชนที่เด็กเปิดรับสูงที่สุด ได้แก่ โทรทัศน์ รองลงมาได้แก่ วิทยุ หนังสือ ภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ ตามลำดับ เนื้อหาที่เด็กนิยมชมชอบมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาประเภทลึกลับเขย่าขวัญ เช่น เรื่องผี การฆาตกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรี ถัดมาได้แก่ เนื้อหาประเภทตลกขบขัน เนื้อหาประเภทตื่นเต้นระทึกใจ เช่น การผจญภัย กีฬา เนื้อหาเกี่ยวกับสงคราม การต่อสู้ และเนื้อหาประเภทอื่น ๆ สำหรับบทบาทที่เด็กนิยมชมชอบมากที่สุด ได้แก่ ตัวเอกที่มีลักษณะก้าวร้าว หรือมีบทบาทการต่อสู้ใช้กำลัง ส่วนผลกระทบจากการใช้สื่อพบว่า เด็กส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบจากการใช้สื่อมากพอสมควร ผลกระทบที่ค่อนข้างเด่นชัดได้แก่ ผลกระทบด้านทัศนคติในทางก้าวร้าวและทัศนคติในเรื่องเพศ

ศิรินันท์ สายประดิษฐ์ และ นิโคลาส ฟอร์ด (2536, น. 2) ได้ทำการศึกษาวิถีชีวิตและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทย อายุระหว่าง 15-24 ปี พบว่า การเรียนรู้เรื่องเพศของวัยรุ่นชายส่วนใหญ่จะได้รับการกระตุ้นจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือปกขาว วีดิทัศน์ประเภทเอ็กซ์ หรือการ์ตูนลามกต่าง ๆ ในระหว่างกลุ่มเพื่อน นอกเหนือจากนั้นจะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน แต่จะไม่มีการสอนกันตรง ๆ สำหรับวัยรุ่นหญิงนั้นจะมีความสับสนในเรื่องการเรียนรู้ทางเพศ ส่วนใหญ่จะบอกว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องสกปรก น่าอาย

ปณิธิดา ทองสิมา (2536) ทำการวิจัยเรื่องการใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว พบว่า เมื่อเด็ก ๆ สนใจดูโทรทัศน์จะแสดงอารมณ์อ่อนไหว และไวต่อความรู้สึกมากกว่าผู้ใหญ่

เด็กชอบที่จะเลียนแบบสิ่งที่เห็นจากโทรทัศน์ และเลือกที่จะลอกเลียนเฉพาะแม่แบบของเพศตน เช่น เด็กชายจะเลียนแบบท่าทางการต่อสู้ การใช้โทรทัศน์ที่พบมากได้แก่ การใช้โทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ อันที่จริงขณะดูโทรทัศน์นั้นเด็ก ๆ ย่อมได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ทักษะคติ วัฒนธรรม หรือความรู้ทั่วไป หากแต่สิ่งเหล่านั้นไม่สามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจน และอาศัยเวลาในการสั่งสมการเลียนแบบอย่างผิด ๆ จากโทรทัศน์ เช่น คำพูดที่ก้าวร้าว หรือท่าทีที่รุนแรง สำหรับการแสดงอารมณ์ร่วม หรือคล้อยตามเรื่องราวในโทรทัศน์เป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่าเด็ก ๆ จะมีอารมณ์อ่อนไหวมาก มักจะแสดงอารมณ์มากกว่าผู้ใหญ่ โดยเฉพาะความรู้สึกหวาดกลัว วิตกกังวล แม้ว่าเรื่องราวดังกล่าวจะเป็นเพียงข่าวสั้น ๆ

นอกจากนี้ สุวรรณี กัลยาณสันต์ (2536) ได้ทำการศึกษารูปแบบและเนื้อหาที่สื่อมวลชนใช้ในการรายงานข่าวข่มขืนกระทำชำเรา และศึกษาการสร้าง ความหมายและความ เป็นจริงทางสังคมของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้ชาย (ผู้ข่มขืน) ผู้หญิง (ผู้ถูกข่มขืน) และเหตุการณ์ข่มขืนกระทำชำเรา รวมทั้งศึกษาวิธีการนำเสนอข่าวข่มขืนกระทำชำเราของสื่อมวลชนว่ามีลักษณะตอกย้ำ หรือถ่ายทอดคติทางเพศในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ซึ่งพบว่า สื่อมวลชนนำเสนอข่าวข่มขืนกระทำชำเราในรูปแบบของข่าวเรื่องที่มีลักษณะเป็นนาฏกรรมซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ โดยมีโครงเรื่อง มีการกำหนดฉาก ตัวละคร แบบวิธีการเขียนและน้ำเสียง และมีการเดินเรื่องไปตามโครงเรื่องที่วางไว้ ดังนั้นจึงทำให้ดูเหมือนว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเพียงเรื่องที่สะเทือนขวัญ และสะเทือนอารมณ์ และเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลระหว่างหญิงและชาย ที่เป็นคู่กรณีซึ่งเป็นปัญหาในระดับบุคคล มิใช่ปัญหาของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่เท่าเทียมกัน และมีใช่เป็นเรื่องของปัญหาสังคมที่สำคัญและต้องรีบได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด สำหรับการสร้างความหมายและความ เป็นจริงทางสังคม สื่อมวลชนได้ทำให้เห็นว่าผู้ข่มขืนคือผู้ชายที่โหดเหี้ยมและทารุณ เป็นคนเลวและเป็นคนที่มีความผิดปกติทางเพศ ส่วนผู้ถูกข่มขืนคือหญิงพรมจารีัย ซึ่งแนวคิดนี้เกิดมาจากอุดมการณ์หลักของสังคมที่ให้ผู้ชายเป็นใหญ่ และผู้ถูกข่มขืน ยังถูกสร้างให้เป็นเพียงแค่ผู้เคราะห์ร้ายจากเหตุการณ์ข่มขืนกระทำชำเราที่เกิดขึ้น

ส่วนสาเหตุของการข่มขืนกระทำชำเรานั้น สื่อมวลชนได้สร้างให้เห็นว่าการข่มขืนกระทำชำเราคือเรื่องของเพศ ไม่ว่าจะเป็นความวิปริตทางเพศของผู้ข่มขืน หรือเป็นเพราะผู้หญิงเป็นฝ่าย “หาเรื่อง” ไปยั่วยวนให้ผู้ข่มขืนเกิดอารมณ์ทางเพศ นอกจากนี้ยังได้สร้างให้เห็นว่าการข่มขืนกระทำชำเราเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่มืดหรือที่เปลี่ยวซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้หญิงถูกจำกัดขอบเขตให้อยู่ภายในบ้านในฐานะดั้งเดิมของผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นแม่หรือเมีย และนั่นเท่ากับ

สื่อมวลชนได้ตอกย้ำและถ่ายทอดเพื่อสนับสนุนให้อุดมการณ์ที่ชายเป็นใหญ่ยังคงเข้มแข็ง และอยู่สืบทอดต่อไป

จุฬารัตน์ ห้าวหาญ (2539, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นชาย ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 150 คนและนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 284 คน รวมเป็น 434 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เคยดื่มสุรา เคยดูวีดีโอโป๊ ภาพยนตร์ปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศ เคยอ่านหนังสือปลุกอารมณ์ทางเพศ เคยเที่ยวบาร์ หรือสถานเริงรมย์อื่น ๆ เคยไปอาบอบนวด และเคยมีเพศสัมพันธ์

พิมพ์พร ยิ่งยง (2539) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบปริมาณ ความถี่ ลักษณะของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงของข่าวและภาพในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ข่าวสด และหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า ข่าวสดนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศมากกว่ามติชน ทั้งนี้ ข่าวสดนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศเฉลี่ยเดือนละ 3 ชิ้น ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ เช่น การข่มขืน ส่วนมติชนเฉลี่ยเดือนละประมาณ 1 ชิ้น เป็นข่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมการข่มขืนเด็กมากที่สุด

ส่วนเนื้อหาความรุนแรงนั้นพบว่า ข่าวสดนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงมากกว่ามติชน โดยข่าวสดนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงเฉลี่ยเดือนละ 14 ชิ้น ส่วนมติชนเฉลี่ยเดือนละ 6 ชิ้น เนื้อหาของทั้ง 2 ฉบับเป็นเนื้อหาความรุนแรงเกี่ยวกับทำร้ายร่างกายของสิ่งมีชีวิต โดยใช้อาวุธหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบมากที่สุด ทั้งนี้ ข่าวสดใช้ภาษาที่หยาบคายและเร้าอารมณ์มากกว่ามติชน นอกจากนี้เนื้อหาเกี่ยวกับเพศ คือข่าวและภาพข่าวในหน้าหนึ่งและหน้าต่อที่มีลักษณะในเชิงลบดังต่อไปนี้

1. ข่าวหรือภาพข่าวที่ยั่วยุกุมารมณ ข่าหรือภาพข่าวที่มีเนื้อหาบรรยายเกี่ยวกับอวัยวะเพศและของสงวนอื่น ๆ รวมทั้งการประกอบกิจทางเพศในลักษณะสร้างจินตนาการให้เกิดความรู้สึกทางเพศ และข่าวหรือภาพข่าวที่คาบเกี่ยวลามกอนาจาร (Pornography) ตลอดจนภาพที่เจตนาแสดงให้เห็นถึงอวัยวะบางอย่าง ซึ่งมีได้ใช้ทางการแพทย์ การศึกษาหรือการทำขึ้นเพื่อวิทยากรโดยเฉพาะ เช่น การอธิบายถึงชีววิทยา เป็นต้น

2. ข่าวหรือภาพข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติดังผิดทางเพศในเชิงพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (Sex Deviation) หรือความวิปริตทางกามารมณในการสมสู่ทางเพศ เช่น การข่มขืน (Rape) การขบอดอวัยวะเพศต่อที่สาธารณะชน (Exhibitionism) พกักรักร่วมเพศ

(Homosexual) พวกนักถ้ำมอง (Voyeurism) พวกที่มีความใคร่กับวัตถุสิ่งของของเพศตรงกันข้าม (Fetishism) เป็นต้น

3. ข่าวนี้อาจมีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งมีใช่เป็นเรื่องขู้สาวตามปกติของสังคม รวมทั้งข่าวหรือภาพข่าวที่มีเนื้อหาที่เป็นการชักจูงให้อ่านนิยายหมกหมอบและนำไปประพจน์ ทำให้เสื่อมเสียต่อจารีตประเพณี วัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเสรีในการสมสู่ทางเพศ การสำส่อนทางเพศ พฤติกรรมของการยินยอมให้ร่วมเพศด้วยเพื่อการเสนอขายกามารมณ์ เช่น โสเภณี การค้าและการล่อลวงผู้หญิง เป็นต้น

ดรุณี ภูษณสุวรรณศรี (2540, น. 133) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 400 คน พบว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีระดับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในเรื่องเพศมาก มีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสถึงร้อยละ 75

จริญญา นิลแพทย์ (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเนื้อหาบันเทิงและบุคคลในวงการบันเทิงที่มีต่อทัศนคติในเรื่องความรักและเพศสัมพันธ์ของเด็กวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการเปิดรับเนื้อหาบันเทิงจากสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับข่าวสารบุคคลในวงการบันเทิงจากสื่อนิตยสารและหนังสือพิมพ์ว่ามีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเด็กวัยรุ่นในเรื่องความรักและเพศสัมพันธ์ ในขณะเดียวกันความแตกต่างระหว่างเพศและความแตกต่างของระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับทัศนคติในเรื่องความรักและเพศสัมพันธ์ของเด็กวัยรุ่นเช่นเดียวกัน แต่ความแตกต่างระหว่างช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเด็กวัยรุ่นในเรื่องดังกล่าว

ชาติวุฒิ กังวล (2542, บทคัดย่อ) เรื่องอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อความรู้และทัศนคติเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสหศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นชาย 49 คน เป็นหญิง 221 คน รวมทั้งหมด 400 คน จากการศึกษา พบว่า ในส่วนของการเปิดรับสื่อและข้อมูลข่าวสารเรื่องเพศศึกษานั้น กลุ่มตัวอย่างจะเปิดรับข้อมูลเรื่องเพศศึกษาจากสื่อโทรทัศน์ ถึงร้อยละ 78.8 และวิทยุกระจายเสียงร้อยละ 43.0 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกิดรับข้อมูลเรื่องเพศศึกษาจากหนังสือพิมพ์เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2.8 ครั้ง และนิตยสาร เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ในส่วนของพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่จะคุยเรื่องเพศศึกษากับเพื่อน ถึงร้อยละ 91.5 และจะ

ไม่คุยกับบิดา มารดา และครู ร้อยละ 58.0 และ 78.8 ตามลำดับ ส่วนเรื่องที่คุยกันกับเพื่อน ได้แก่ ความรัก ร้อยละ 80.3 และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายร้อยละ 43.0

รัตนา อังคนาสกุลเจริญ (2542) ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบจากวีซีดีเอ็กซ์ที่มีต่อทัศนคติในเรื่องเพศศึกษาของผู้ใช้ซอฟต์แวร์ ณ พันธุ์ทิพย์พลาซ่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างดูสื่อที่เป็นวิธีทัศนลามกมากที่สุด รองลงมาได้แก่ หนังสือลามก และวีซีดีเอ็กซ์ ตามลำดับ และเห็นว่า การจัดจำหน่ายวีซีดีเอ็กซ์ ณ พันธุ์ทิพย์พลาซ่า มีความเหมาะสมแล้ว ปริมาณในการดูวีซีดีเอ็กซ์เฉลี่ย 1-3 ครั้งต่อเดือน และวิธีการได้มาของแผ่นวีซีดีเอ็กซ์คือ แลกหรือขอยืมจากเพื่อนมากที่สุด และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างนึกถึงมากที่สุดเมื่อนึกถึงวีซีดีเอ็กซ์ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ เรียนรู้เทคนิคในการมีเพศสัมพันธ์ และเป็นแหล่งความรู้เรื่องเพศศึกษาตามลำดับ

จงกลณี ไตสกุลวงศ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์วาทกรรมให้ ความหมายสื่อสิ่งพิมพ์ลามกของ 9 สถาบันในสังคมไทย เพื่อหาความหมายของสื่อสิ่งพิมพ์ลามกที่เผยแพร่ในสังคมของสถาบันที่มีอำนาจทั้ง 9 สถาบัน ได้แก่ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน นักอรรถนิยาม ผู้ทำงานทางด้านวัฒนธรรม ฝ่ายกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ สื่อมวลชน ช่างภาพผู้ผลิตผลงานสื่อสิ่งพิมพ์ที่เน้นในเรื่องเพศ คำนิยามของทั้ง 9 สถาบันสรุปได้ว่า สื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภทที่นำเสนอเรื่องทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง ไม่มีความงดงามทางศิลปะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ซึ่งขัดต่อกฎหมายขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และวัฒนธรรมของไทย

นอกจากนี้ยังพบว่าอันตรายของการปล่อยให้สื่อนี้มีอยู่ในสังคมจะส่งผลกระทบทางลบใน 4 ประเด็นหลักคือ 1. เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งของการก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศโดยเฉพาะต่อเด็กและสตรี 2. ทำให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้และหมกมุ่นเรื่องเพศก่อนวัยอันควร หรือนำเสนอข้อมูลทางเพศที่ไม่ถูกต้องแก่เด็กและเยาวชน 3. เป็นสื่อที่ตอกย้ำค่านิยมทางเพศที่ผิด ๆ สนับสนุนระบบสังคมที่ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) และการกระทำต่อเพศหญิงเปรียบเสมือนวัตถุทางเพศ 4. ทำให้เสื่อมเสียต่อวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

ชีนสุมล อุกฤษณ์วิริยะ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับการเปิดรับสื่อทัศน ประเภท เอ็กซ์ ของเยาวชนไทยที่อยู่ในสถานศึกษา ในเขตกรุงเทพฯ โดยกลุ่มตัวอย่างนั้นส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-26 ปี ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและปริญญาตรี 410 คน ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของเยาวชนอยู่ในระดับสูง-ปานกลาง และอายุเฉลี่ยในการชมสื่อทัศนประเภทเอ็กซ์ ครั้งแรก คือ

อายุ 14-15 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะได้สื่อจากประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด มีวัตถุประสงค์เพื่อผ่อนคลายและความบันเทิงในหมู่เพื่อน สื่อทางเพศที่กลุ่มตัวอย่างนิยมดูในอาทิตย์ 1-2 ครั้งต่อเดือน คือสื่อหนังสือปกขาว/การ์ตูนลามก ส่วนซีดีรอม Internet จะนิยมดูมากกว่า 3 ครั้งต่อเดือน

สากล วรเจริญศรี (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนวัยรุ่น (กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับ ปวช.3 และ ปวส.2 จำนวน 708 คน) ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับเพศ การใช้เวลาว่างรวมกลุ่มกับเพื่อนและบรรยากาศในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ แต่เป้าหมายการศึกษาการพักอาศัยของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศ

ประพิมพร อันพาพรหม (2543) ได้ศึกษาค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมสื่อทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร (กลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน) ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 62.3 มีค่านิยมทางเพศเชิงลบและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศคือ เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ร้อยละ 79.5 เคยใช้สื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ร้อยละ 78.8 เคยจับมือถือแขนกับคูรัก ร้อยละ 66.8 เคยกอดจูบกับคูรัก ร้อยละ 40.8 เคยเที่ยวสถานเริงรมย์ ร้อยละ 52.7

อรอุษา จันทวิรุจ (2544, น. 72-79) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างใช้นักเรียน 450 คน พบว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในเรื่องเพศ เช่น การอ่านการ์ตูนโป๊ การชมภาพยนตร์ปลุกเร้าอารมณ์เพศ การดูอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ที่มีเรื่องปลุกเร้าอารมณ์เพศ เป็นต้น เป็นปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แม้ปัจจัยเสริมสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ดีที่สุด

ประเภทหนังสือกระตุ้นอารมณ์เพศที่อ่านส่วนมากเป็นหนังสือการ์ตูนร้อยละ 66.1 และเป็นหนังสือพิมพ์/นิตยสาร ร้อยละ 19.4

สุวัจจรา เปี่ยมญาติ, ชินนะพงษ์ บำรุงทรัพย์ และ วลัยวิภา บุรุษรัตนพันธ์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ตัวบ่งชี้และพัฒนาการการรับรู้ของเยาวชนไทยเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในโทรทัศน์” เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมาย เนื้อหา รูปแบบ ลักษณะการคุกคามทางเพศ การรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับ เนื้อหา รูปแบบ ลักษณะการคุกคามทางเพศที่ปรากฏในโทรทัศน์ รวมทั้งศึกษาตัวบ่งชี้ที่นำไปสู่การรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศในโทรทัศน์ได้อย่างถูกต้อง เป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่สามารถแยกแยะและปรับความเข้าใจจากสื่อหรือหลักสูตรที่

ได้รับแล้วนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ งานวิจัยชิ้นนี้จุดประกายให้สนใจถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ว่าสามารถปลูกฝังความเชื่อในสังคม การยอมรับความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการผลิตซ้ำ นำเสนอเนื้อหาหรือสร้างความเชื่อที่คล้อยตามกับชีวิตจริง

2. การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

อนันต์ชัย เขื่อนธรรม และคณะ (2527) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวโน้มการกระทำผิดของเยาวชนและแนวทางแก้ไข โดยศึกษาเฉพาะเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี ถึง 25 ปี ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการสัมภาษณ์เยาวชนที่กระทำผิดประมาณ 600 คน ตามสถานควบคุมต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดยแบ่งประเภทการกระทำผิดออกเป็น 6 ประเภท คือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชุ การกระทำผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย การกระทำผิดเกี่ยวกับฆ่าคนตาย การกระทำผิดเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา และการกระทำผิดอื่น ๆ การวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนดังต่อไปนี้

1. เยาวชนกระทำความผิดทุกประเภทมากกว่าเยาวชนหญิง ยกเว้นความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี
2. เยาวชนในช่วงอายุตั้งแต่ 18-25 ปี จะทำความผิดทุกประเภทมากกว่าเยาวชนอายุตั้งแต่ 14-18 ปี ยกเว้นความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี
3. เยาวชนกระทำผิดส่วนใหญ่จะอาศัยในเขตที่พักอาศัยเขตเกษตรกรรมและเขตร้านค้า
4. สุรา ยาเสพติด สถานเริงรมย์ อุปกรณ์การพนัน และอาชุ เป็นปัจจัยไปสู่การกระทำความผิด
5. เยาวชนที่กระทำความผิดส่วนมากมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายอย่าง เช่น คบเพื่อนไม่ดี ชอบดื่มสุรา ชอบเล่นการพนัน ชอบเที่ยว ชอบแสวงหาความสุขสำราญ ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง และมีพฤติกรรมไปในทางก้าวร้าว
6. บิดามารดาลำเอียงในเรื่องความรัก
7. เยาวชนที่กระทำความผิดส่วนมากมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ มีบุตรหลายคน บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีการศึกษาดำ หรือไม่มีการศึกษา สมาชิกในครอบครัวชอบดื่มสุรา ติดยาเสพติด หรือเคยต้องโทษมาก่อน

8. เยาวชนไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อย เยาวชนที่มีการศึกษาต่ำหรือไม่มีการศึกษามีแนวโน้มกระทำผิดมาก

9. เยาวชนไม่มีอาชีพหรือเยาวชนเร่ร่อนกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมากที่สุด

10. เยาวชนที่มีบิดามารดาบรรณาการมีแนวโน้มกระทำผิดมากกว่าเยาวชนที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพอื่น

นอกจากนี้การวิจัยในครั้งนี้ยังได้ค้นพบมูลเหตุจูงใจที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดของเยาวชนดังนี้

1. การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีมูลเหตุมาจากเพื่อนฝูงชักจูง หรือทำตามเพื่อน หรือนำไปซื้อของจำเป็นและของฟุ่มเฟือย

2. การกระทำผิดเกี่ยวกับอาวุธมีมูลเหตุมาจากเพื่อป้องกันตนเอง หรือไม่ก็ชอบเล่นอาวุธ

3. การกระทำผิดเกี่ยวกับทำร้ายร่างกายเป็นเพราะเกิดความโกรธแค้นความยังคิด หรือต้องการล้างแค้น หรือมีนเมาขาดสติ

4. การกระทำผิดเกี่ยวกับการฆ่าคนตายมีมูลเหตุมาจากเพราะกลัวถูกทำร้าย ถูกดูหมิ่นศักดิ์ศรี และเพราะความประมาท

5. การกระทำผิดเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา มีมูลเหตุมาจากได้รับอิทธิพลจากเพื่อนมากที่สุด รองลงมาคือได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชน

ธีรพล ยุกตะเสวี (2540) ศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ รวมตลอดถึงสภาพทางสังคมเศรษฐกิจของบิดามารดาของเด็กและเยาวชน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลจากสื่อมวลชนกับการกระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กัน ส่วนบรรยากาศในครอบครัวและลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย การคบเพื่อนและฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว กับการกระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนชายไม่มีความสัมพันธ์กัน

เสาวภา วัชรกิตติ (2544) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ทั้งของครอบครัวหรือของตัวเยาวชนที่กระทำผิดเองนั้นมีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดทั้งสิ้น

นอกจากนี้ในรายงานการวิจัยดังกล่าวยังได้เสนอเรื่องของการควบคุมสื่อมวลชนที่เป็นภัยแก่จิตใจของเด็กและเยาวชน เช่น สื่อลามกอนาจาร, สื่อที่ยกย่องผู้กระทำผิด เสมือนเป็นวีรบุรุษ ภาพยนตร์วิทยุ โทรทัศน์ที่แพร่ข่าวหรือมีการแสดงในทางผิดศีลธรรมไม่ดีงาม แต่ควรส่งเสริมให้มีการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ทะเยอทะยานและใส่ใจในการประพฤติดีปฏิบัติชอบ และช่วยฟื้นฟูศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติต่อไป

3. การกระทำผิดเกี่ยวกับเพศ

สุชีลา ดันชัยนันท์ (2535, น. 51-55) ได้กล่าวถึงมูลเหตุจูงใจการกระทำการข่มขืนจากรายงานการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า สาเหตุภายนอกของการข่มขืน ส่วนหนึ่งคือการได้รับสิ่งยั่วยุมาก่อน (ภาพยนตร์ลามกอนาจาร หนังสือลามก) เป็นปัจจัยเสริมให้เกิดการกระทำผิดได้มาก และให้ข้อเสนอแนะในการลดการข่มขืน โดยเสนอให้ควบคุมภาพยนตร์ลามก หนังสือ สิ่งพิมพ์ และสื่อลามกอื่น ๆ มิให้แพร่ภาพที่อนาจารเกินไป และขอความร่วมมือหนังสือพิมพ์ลงภาพต่าง ๆ ด้วยความระมัดระวัง

สมชาย อินโต (2536, น. 1-3) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการก่ออาชญากรรมทางเพศ ประเภทคดีข่มขืนกระทำชำเรา พบว่า การมีเพื่อนที่เคยข่มขืนหญิงอื่น การถูกจับกุมคดีทางเพศ ความถนัดในการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การเรียนรู้เกี่ยวกับเพศโดยคุยกับเพื่อนและดูหนังสือทางเพศ และการดื่มสุราขณะกระทำผิด ทำให้การข่มขืนกระทำชำเรามีความรุนแรงมากขึ้น

ไพโรจน์ ปัญญาประทีป (2539) ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึง “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดในคดีข่มขืนกระทำชำเราของผู้ต้องขัง ในเรือนจำกลางบางขวาง เรือนจำกลางคลองเปรม และทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง” พบว่า ผู้ต้องขังที่มีอายุ 26-30 ปี มีกลุ่มเพื่อนที่ชักชวนให้เที่ยวหญิงบริการทางเพศ ชักชวนให้ลวนลามหญิงอื่น ชักชวนให้ข่มขืนกระทำชำเรา และชักชวนให้หนีเรือนจำ กลุ่มผู้ต้องขังเหล่านี้เรียนรู้เรื่องเพศโดยดูจากหนังสือหรือนิตยสาร ได้รับการบอกเล่าประสบการณ์ทางเพศจากหญิงบริการหรือโสเภณี ชอบดื่มสุรา ใช้เวลาว่างเที่ยวชอ้งโสเภณี สถานเริงรมย์ ดูหนังสือ ภาพยนตร์ลามก และร่วมเพศกับเพศเดียวกัน ส่วนใหญ่เหตุการณ์ที่กระทำผิดจะมีลักษณะของการข่มขืนแล้วฆ่า ในสภาพแวดล้อมที่เป็นป่าละเมาะลับตา ในช่วงเวลาเย็น เหี่ยวที่มีรูปร่างหน้าตาสวย แต่งกายโป้มีลักษณะยั่ววนให้ข่มขืน เป็นหญิงที่ไม่เคยหมายปองให้เป็นคู่หญิงที่ต้องการแก้แค้น เป็นหญิงที่เกลียดชัง เป็นคนรักกันมาก่อน มีอาชีพรับราชการ, รัฐวิสาหกิจ,

พนักงานบริษัท, ห้างร้าน, ธนาคาร ขณะข่มขืนจะเกิดความต้องการทางเพศและรู้สึกสับสนใจที่ได้ทำให้หญิงเสียหาย

นอกจากนี้ งานวิจัยของไพโรจน์ยังพยายามยืนยันในความคิดที่ว่า นอกจากสาเหตุของการข่มขืนกระทำชำเราจะเกิดจากตัวผู้ข่มขืนเป็นสำคัญแล้ว ยังมีสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ การเผยแพร่ของวัฒนธรรมตะวันตก การแพร่กระจายของสิ่งยั่วยุทางกามารมณ์ในรูปหนังสือ ภาพยนตร์ ภาพ สิ่งลามกอื่น ๆ ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ สุรา ยาเสพติดทำให้เกิดแหล่งมั่วสุม มีฤทธิ์ต่อสมอง กัดความรู้สึกชอบชั่วดี ความยับยั้งชั่งใจ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่สนับสนุนการก่ออาชญากรรมทางเพศ

4. การกระทำผิดเกี่ยวกับเพศของเด็กและเยาวชน

พรศิริ มูลติชัย (2541, น. 1-2) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรุนแรงของการกระทำความผิดทางเพศของเด็กและเยาวชน กรณีการข่มขืนกระทำชำเรา พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อายุ 16-18 ปี เคยมีความประพฤติเบี่ยงเบนมาก่อน ได้แก่ ดื่มเหล้า เสพกัญชา เล่นการพนัน ชอบทะเลาะวิวาท หนีออกจากบ้าน เที่ยวกลางคืน มีการเรียนรู้เรื่องเพศจากหนังสือหรือนิตยสารเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายมีอายุ 21 ปีขึ้นไป เป็นคนรู้จักคุ้นเคยกัน เคยถูกฝ่ายหญิงถูกเหยียดหยามมาก่อน จึงทำให้รู้สึกโกรธแค้น สถานที่เกิดเหตุเป็นบ้านของตนเอง ในขณะที่เกิดเหตุมีพี่น้องอาศัยอยู่ในบ้านขณะนั้นด้วย และการข่มขืนที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะที่รุนแรงมาก

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านของเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา เทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้มีกลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ก่ออาชญากรรมขึ้นเช่นกัน ซึ่งการพัฒนาสังคมก็มักจะมีอาชญากรรมเกิดควบคู่กันไปด้วย โดยปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันนับว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเพราะส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน เนื่องจากก่อให้เกิดความเสียหายหรือความไม่ปกติสุขต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งนอกจากปัญหาอาชญากรรมจะบั่นทอนความสงบในสังคมแล้ว ยังสะท้อนถึงควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย

ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิด เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกสังคม อาชญากรรมเป็นจำนวนมากที่เป็นผลมาจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เพราะเด็กและเยาวชนมีจำนวน

มากประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด ปัญหาดังกล่าวจึงมีความสำคัญมากที่ต้องการแก้ไข โดยเร่งด่วน เพราะหากปล่อยไว้ก็จะกลายเป็น “ไม้แก็” ดัดยาก การกระทำผิดก็จะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยตามอายุและประสบการณ์ ในที่สุดก็จะกลายเป็นอาชญากรในอนาคตเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ซึ่งเด็กและเยาวชนนั้นเป็นวัยที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน เด็กและเยาวชนเริ่มมีความต้องการทางเพศจึงมีการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของตนเองด้วยการศึกษาหรือรับรู้จากสื่อต่าง ๆ ที่นำเสนอ ยกตัวอย่างเช่น วิดีทัศน์ประเภทเอ็กซ์ การ์ตูนลามกต่าง ๆ นิตยสารประเภทปลูกเร้าอารมณ์ เป็นต้น โดยเมื่อเด็กและเยาวชนได้รับสื่อเหล่านี้ก็จะเป็นการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศทำให้เขาสนองความต้องการทางเพศของตนเอง โดยอาจจะหาทางระบายเองคนเดียว หรืออาจจะก่ออาชญากรรมทางเพศได้หากเขาไม่รู้จักรับรู้ความต้องการของตนเองได้

นอกจากนี้การรับสื่อเหล่านี้ถือเป็นการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กและเยาวชนในเรื่องเพศ เพราะว่าในโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นมีการสอนเรื่องเพศศึกษาค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เพราะสังคมไทยมักมองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่น่าละอายเป็นเรื่องที่ควรซ่อนเร้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จงกลณี ไตสกุลวงศ์ (2542, บทคัดย่อ) ที่ว่าสื่อสิ่งพิมพ์ลามกทำให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้และหมกมุ่นเรื่องเพศก่อนวัยอันควร หรือนำเสนอข้อมูลทางเพศศึกษาที่ไม่ถูกต้อง

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับเพศนั้นส่วนหนึ่งก็มาจากการที่เขายังขาดประสบการณ์และวุฒิภาวะในการตัดสินใจ เมื่อเขาได้รับรู้พฤติกรรมทางเพศจากสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพโป๊เปลือยบนสื่อสิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์ลามก เป็นต้น เขาก็จะมีการเลียนแบบในสิ่งที่เขารับรู้มาจากสื่อ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

